

Usporedba Enciklopedije Britanike i Wikipedije: tekstovi o tehnologiji fotografije

Lučić, Tonči

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:131820>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-14**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za informacijske znanosti
Diplomski sveučilišni studij informacijskih znanosti

Tonči Lučić

**Usporedba Enciklopedije Britanike i Wikipedije: tekstovi o
tehnologiji fotografije**

Diplomski rad

Zadar, 2020.

Sveučilište u Zadru
Odjel za informacijske znanosti
Diplomski sveučilišni studij informacijskih znanosti

Usporedba Enciklopedije Britanike i Wikipedije: tekstovi o tehnologiji fotografije

Diplomski rad

Student:

Tonči Lučić

Mentor:

doc. dr. sc. Mirko Duić

Zadar, 2020.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, Tonči Lučić, ovime izjavljujem da je moj diplomski rad pod naslovom **Usporedba Enciklopedije Britanike i Wikipedije: tekstovi o tehnologiji fotografije** rezultat mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mogega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mogega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 14. rujan 2020.

Sažetak

Cilj je ovog rada bio dati što detaljniju usporedbu dvaju online enciklopedija – Wikipedije i Enciklopedije Britanike. U današnjem svijetu gdje su informacije dostupne na svakom koraku, popularnost besplatne mrežne enciklopedije Wikipedije došla je do najvećeg izražaja. Stranica otvorenog tipa koja dozvoljava bilo kome da postane neovisni urednik, te stranica koja svakim danom postaje sve veća i veća. S druge strane tu je najstarija opća enciklopedija na engleskom jeziku čiji je prvi svezak printan još 1768. godine u Edinburghu u Škotskoj. Enciklopedija je to koja je dugo vremena držala status ultimativne enciklopedije. Enciklopedije koja je bila simbol prestiža u društvu, te enciklopedija koju je trebalo imati u posjedu ako se htjelo imati pristup najaktualnijim informacijama iz svijeta. Enciklopedija koju su tehnološke promjene koje su ubrzo nastupile u svijetu, počevši od 80-ih razvojem i širenjem tehnologije osobnih računala i tvrdih diskova te ubrzanim razvojem interneta 90-ih i 2000-ih, natjerale da odbaci svoje tiskano izdanje, te se 2012. godine prebaci na potpuno mrežno izdanje kako bi ostala relevantna u svijetu društvenih mreža i brzog interneta. Dvije su to enciklopedije koje se uvelike razlikuju, te oko kojih su se vodile mnoge bitke po pitanju relevantnosti sadržaja. U ovom radu nastojalo se prikazati što više informacija koje mogu pomoći pri usporedbi tih dvaju enciklopedijskih giganta, od prikaza njihove povijesti, do njihove usporedbe koristeći se rezultatima prijašnjih istraživanja i koristeći se tekstovima o tehnologiji fotografije kako bi se napravila još jedna u nizu usporedbi.

Ključne riječi: enciklopedija, Wikipedija, Enciklopedija Britanika, usporedba, fotografija, tehnologija fotografije

Sadržaj:

1. Uvod.....	1
2. Enciklopedija - općenito	2
3. Wikipedija	3
3.1. Razvoj Wikipedije	3
3.1. Zaštita podataka na Wikipediji.....	5
3.2. Pouzdanost informacija na Wikipediji	8
3.3. Struktura sadržaja na Wikipediji	10
3.3.1. Licencija	10
3.3.2. Količina podataka.....	11
3.3.3. Struktura članka.....	12
4. Enciklopedija Britanika.....	15
4.1. Razvoj Enciklopedije Britanike	17
4.1.1. Britanika u digitalnom dobu	19
4.2. Urednička politika	20
4.3. Pouzdanost podataka na Britaniki	23
4.4. Kritike naspram Britanike.....	24
4.5. Prijašnji radovi na temu usporedbe Wikipedije i Enciklopedije Britanike.....	25
4.5.1. Istraživanje časopisa <i>Nature</i>	26
4.5.2. Istraživanje na Sveučilištu u Harvardu.....	28
4.5.3. Usporedba Wikipedije i Britanike na temu nacionalne povijesti.....	31
5. Metodologija istraživanja.....	33
5.1. Cilj i svrha istraživanja.....	33
5.2. Istraživački uzorak	33
5.3. Metoda istraživanja	34
6. Usporedba Wikipedije i Britanike na temelju tekstova o tehnologiji fotografije	35

6.1. Dostupni članci na Wikipediji	36
6.2. Dostupni članci na Enciklopediji Britanici	42
6.3. Rasprava	46
7. Zaključak.....	49

Popis slika

Slika 1. <i>Nupedia</i>	4
Slika 2. Prva ikada uređena stranica Wikipedije.....	5
Slika 3. Slučaj Seigenthaler.....	6
Slika 4. Wikipedijina pravila o sadržaju.....	10
Slika 5. Broj članaka na engleskoj Wikipediji mjeren u gigabajtima.....	12
Slika 6. Info okvir na Wikipediji.....	14
Slika 7. Prvo izdanje Britanike.....	16
Slika 8. Oglas za Enciklopediju Britaniku, 1913.....	18
Slika 9. Proces uredničkog pregleda članka za Britaniku.....	23
Slika 10. Rezultati istraživanja časopisa <i>Nature</i>	27
Slika 11. Dohvaćanje godina unutar članaka u svrhu usporedbe pokrivenosti povijesnih razdoblja.....	32
Slika 12. Izvori na stranici <i>Science of Photography</i>	36
Slika 13. Analiza članka <i>Science of photography</i>	38
Slika 14. Analiza članka <i>Photography</i>	40
Slika 15. Analiza članka <i>Technology of Photography</i>	42
Slika 16. Povijest uređivanja članka <i>Technology of photography</i>	44
Slika 17. Primjer slike iz članka <i>Technology of photography</i>	46
Slika 18. Autori članka <i>Technology of photography</i>	47

Popis tablica

Tablica 1. Uspoređivanje različitih fraza u člancima na Wikipediji i Britanici.....	30
Tablica 2. Flesch-Kincaid test tablica.....	35
Tablica 3. Sadržaj stranice (preveden sa engleskog).....	37
Tablica 4. Popis najčešćih ključnih pojmova (Science of photography).....	39
Tablica 5. Popis najčešćih ključnih pojmova (Photography).....	41
Tablica 6. Popis najčešćih ključnih pojmova (Technology of photography).....	43
Tablica 7. Usporedba sadržajnih elemenata članka.....	45

1. Uvod

Povijest, kažu, pišu pobjednici pa se tako ta povijest može pročitati na više načina, ovisno o tome tko priča priču. Pitanja kao što su imigracije, pobačaji, kontrola oružja i vanjske politike, i dalje su otvorena za živu raspravu. Tijekom godina, Britanika je rješavala ovu neizvjesnost tražeći najistaknutije stručnjake na svojim područjima u pokušaju da pruži najbolju analizu tema; dok je Wikipedija pozvala svoje civilne urednike tj. obične korisnike interneta da održe ono što nazivaju neutralnim gledištem (Neutral point of view).

No, je li objektivnost bolja ako se uzme u obzir jedno gledište ili njih tisuće? Ogromni projekt 21. stoljeća zvani Wikipedija nam pruža jedinstven pogled na ovo pitanje. Ovaj jedinstveni eksperiment nastaje zahvaljujući pojavi i globalnom širenju interneta. Pojavom interneta i postepeno stvaranje i širenje globalne informacijske mreže početkom 90-ih godina 20. stoljeća dovelo je do informacijske revolucije koja je promijenila načine na koje pretražujemo i dohvaćamo informacije.

Ujedno se razvijaju Web 2.0 tehnologije koje omogućuju dodavanje dotad nezamislive dinamičke komponente informacijskom prostoru. Termin "Web 2.0" skovala je Darcy DiNucci, savjetnica za informacijsku arhitekturu, u svom članku "Fragmentirana budućnost" iz siječnja 1999. godine:

"Web koji danas poznajemo i koji se u prozoru preglednika učitava u osnovi statičnim zaslonima, samo je zametak Weba koji dolazi. Počinju se pojavljivati prva svjetlucanja Weba 2.0, a mi tek počinjemo uviđati kako bi se taj embrij mogao razviti. Web se neće shvatiti kao zaslon teksta i grafike već kao transportni mehanizam, eter kroz koji se događa interaktivnost. Pojavit će se [...] na zaslonu vašeg računala, [...] na vašem televizoru [...] na vašoj automobilskoj ploči [...] na vašem mobitelu [...] ručnim uređajima za igre [...] možda čak i na vašoj mikrovalnoj pećnici".¹

Sve to dovelo je do razvoja raznih interaktivnih internetskih stranica i portala što je rezultiralo povećanjem sadržaja i informacija dostupnih online. Sve te nove informacije trebalo je nekako urediti te posložiti kako bi bile dostupne na jednome mjestu. Između ostaloga, trebalo je osmisliti novu vrstu enciklopedije – online enciklopediju. Tu su na scenu nastupili Wikipedija te Enciklopedija Britanika. Kako su se one razvile, kakve kvalitete je sadržaj njihovih članaka, kakva je struktura članaka, koje su razlike između te dvije online enciklopedije te kakva je kvaliteta tekstova na temu fotografske tehnologije? Svi nabrojani segmenti pokušat će se razraditi u sljedećim poglavljima korištenjem dostupnih online članaka te istraživanja vezanih uz usporedbu Wikipedije i Enciklopedije Britanike. Također će se kao istraživački uzorak usporediti tekstovi vezani uz fotografsku tehnologiju dostupni u te dvije enciklopedije, kako bi mogli bolje predstaviti razlike u njihovom sadržaju.

¹ Web 2.0 – Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Web_2.0 (2020-09-14)

2. Enciklopedija - općenito

Prije nego se dotaknemo pitanja Enciklopedije Britanike i Wikipedije valjalo bi prvo dati opću definiciju same enciklopedije. "**Enciklopedija** (prema grč. *ἐγκύκλιος*: koji ide redom) je jelo u kojem se, abecednim ili kakvim drugim metodičkim slijedom, okupljaju i sustavno obrađuju činjenice i spoznaje o svim ljudskim znanjima (opća enciklopedija) ili pak sva građa jedne znanosti, umjetnosti, područja (strukovna enciklopedija ili posebna enciklopedija)".²

Sve razvijenije kulture u svijetu su imale, gledano kroz starija ili novija razdoblja, manja ili veća leksikografska i enciklopedijska djela. Ta oba pojma pripadaju izvorno klasičnomu mediteransko-europskom ozračju, helenskomu ili rimskomu. "Pojam *ἐγκύκλιος παιδεία* (*egkýklios paideía*), hrvatski *generalna naobrazba*, vjerojatno potječe od Hipije iz Elide, sofista iz V. st. pr. Kr."³ Iako antika nije poznavala pojam enciklopedije u modernom smislu, Aristotelova sabrana djela su se smatrala enciklopedijom tadašnjeg znanja. Veliku ulogu su odigrali antički leksikografi i glosografi koji se smatraju i začetnicima enciklopedijske literature, a koji su obavili dvije nužne predradnje: izdvajanje pojedinih imena i natuknica i njihovo alfabetsko (ili abecedno) raspoređivanje.⁴

U razdoblju bizantskog carstva nastaju i sustavni popisi geografskih imena što dovodi do pojačanog zanimanja za etimologijske popise, koji nastaju oko 9. st. Međutim, sam središnji pojam enciklopedija ne susreće se ni u antičkoj Grčkoj ni u antičkom Rimu. Pojam enciklopedija (što bi grčki bilo *ἐγκυκλοπαιδεία*, *egkyklopaideía*) u modernim se europskim jezicima javlja tek u 16. st. Prvi je zabilježen kod Engleza u obliku *encyclopedia* (1538), zatim na latinskom u Baselu (1541) u naslovu jedne knjige, a tek u hrvatskog humanista P. Skalića (1559) javlja se potpun latinski oblik *encyclopaedia*, posve blizak današnjemu značenju. Osamnaesto stoljeće je označilo prekretnicu u razvoju enciklopedije. Nazvano stoljećem enciklopedizma, ono je rezultiralo pojavom dviju edicija: Chambersova Enciklopedija i Zedlerov Leksikon. "U istome stoljeću objavljeno je (1771) i prvo izdanje britanske enciklopedije (Enciklopedija Britanika ili Rječnik umjetnosti i znanosti – *The Encyclopaedia Britannica or Dictionary of Arts and Sciences*). Tu se pojedina područja razlučuju u sustav odvojenih rasprava, a obrađuju se u abecednom poretku, povezano s pripadnim znanostima".⁵

² Enciklopedija - Leksikografski zavod Miroslava Krleže. URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=17879> (2020-09-14)

³ Enciklopedija - Wikipedia. URL: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Enciklopedija> (2020-09-14)

⁴ Usp. Enciklopedija - Leksikografski zavod Miroslava Krleže. URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=17879> (2020-09-14)

⁵ Isto

3. Wikipedija

Wikipedija je pokrenuta 2001. godine kao besplatna online enciklopedija s otvorenim pristupom korištenju i stvaranju sadržaja. Nadgleda je neprofitna zaklada Wikimedia. Srce njenog sustava je suradnički softver poznat kao wiki koji olakšava razvoj i stvaranje članaka koje korisnici, registrirani i neregistrirani, mogu slobodno uređivati.⁶ Stranica je to koja je dostupna u velikom broju jezika svijeta (200 različitih jezičnih verzija Wikipedije) te čiji besplatni sadržaj pišu volonteri korisnici. Bitno je napomenuti kako Wikipedijina pravila o sadržaju ne dopuštaju objavljivanje izvornih sadržaja i istraživanja koja nisu prethodno objavljivana.⁷ Ona nije platforma za plasiranje novih informacija, već referentni izvor koji se oslanja na pouzdane publikacije.

Verzija na engleskom jeziku, započeta 2001. godine, trenutno ima najviše sadržaja s preko 6,172,942 članaka različitih veličina (ovi podaci vrijede za listopad 2020.).⁸ Kao i kod ostalih enciklopedija, njena vrijednost se nalazi u veličini i kvaliteti njenog sadržaja, oko kojega se podosta raspravljalo unutar akademskih krugova. Štoviše, upravo se otvorenost Wikipedije za pisanje i uređivanje od strane bilo koga, navodi kao primarni problem zbog poteškoća povezanih sa sudjelovanjem u kolektivnim dobrima, tj. nedostatak pojedinačnih poticaja sugerira da će malo tko biti voljan sudjelovati u stvaranju novog sadržaja, dok je krajnje malo vjerojatno da će "pravi stručnjaci" doprinijeti na bilo koji način.⁹ Kvaliteta i opširnost sadržaja Wikipedije ispitivana je u nekoliko sustavnih studija uz pomoć kojih je potvrđeno kako većina sudionika preispituje prirodu i vještinu suradnika i urednika Wikipedije te samim time kvalitetu i vjerodostojnost sadržaja.¹⁰

3.1. Razvoj Wikipedije

Wikipedia je u početku zamišljena kao projekt za Nupediju, raniji projekt za proizvodnju besplatne mrežne enciklopedije osmišljen od strane tvrtke Bomis, tvrtke za web oglašavanje u vlasništvu Jimmyja Walesa, Tima Shella i Michaela E. Davisa. Unatoč prisutnosti brojnih zainteresiranih urednika i stalnog glavnog urednika Larryja Sanger, pisanje sadržaja za Nupediju teklo je izuzetno sporo, sa samo 12 napisanih članaka tijekom prve godine.¹¹

Ideja o nadopuni enciklopedije temeljenoj na wikiju potekla je iz razgovora Larryja M. Sanger i Bena Kovitza. Wiki je web mjesto ili mrežni resurs koji može uređivati više korisnika. Kako bi objasnio i opravdao upotrebu Wikija u izradi sadržaja za Nupediju, Sanger je tada izjavio:

⁶ Usp. Wikipedia - Encyclopaedia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/Wikipedia> (2020-09-14)

⁷ Usp. Wikipedia:List of policies - Wikipedia: https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:List_of_policies#Content (2020-09-25)

⁸ Usp. English Wikipedia – Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/English_Wikipedia (2020-10-12)

⁹ Isto. str. 286.

¹⁰ Isto

¹¹ History of Wikipedia - Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Wikipedia (2020-09-14)

"Nego, ovo nije nedoličan prijedlog. Ideja je dodati malo značajki u Nupediju. Jimmy Wales misli da bi mnogi mogli smatrati da je ideja nepoželjna, ali mislim da nije ... Što se tiče upotrebe Wikija od strane Nupedije, to je vrhunski, otvoreni i jednostavni format za razvoj sadržaja. Povremeno smo raspravljali o idejama za jednostavnije, otvorenije projekte koji bi ili zamijenili ili nadopunili Nupediju. Čini mi se kako se wikiji mogu implementirati praktički odmah, trebaju vrlo malo održavanja i općenito su vrlo niskog rizika. Oni su također potencijalno izvrstan izvor sadržaja. Prema tome, imaju malo nedostataka, koliko mogu utvrditi".¹²

Search Nupedia

Read Nupedia
 Newest Articles
 By Subject
 Alphabetically

Our Articles in Progress--
 read and comment!

Receive an encyclopedia article in your
 mailbox every morning!
 Just enter your e-mail address.

[More info on this](#)

Wikipedia
 A complementary encyclopedia project

Welcome to Nupedia!

We are building the world's largest international, peer-reviewed [encyclopedia](#). It is [free](#). The project is largely "on hold" but poised to get moving again with renewed vigor when funding is found.

It's not hard to get involved, and we really do need [your involvement!](#) Basically, we need

- [writers](#)
- [editors and peer reviewers](#),
- [copyeditors](#),
- [programmers](#),
- [translators](#), and even
- [casual participants](#).

Just sign up (it's a very short form) and we'll get you started. Or perhaps you need to be [convinced](#)?

Nupedia's policy guidelines have been recently updated! Please have a look. We have added a [FAQ](#) that answers many of the most frequently-asked questions about Nupedia policy and procedure.

Nupedia is becoming multilingual. To discuss issues related to this, please join [Interpret-L](#). You will be able to unsubscribe yourself from the same page. We also have groups devoted to translation into (and, later, from) [French](#), [German](#), [Italian](#), [Portuguese](#), and [Spanish](#).

You might notice that we have changed our logo/banner slightly. Thanks go to [Sally Milo](#) of [Milo Design](#) for the update. The old subtitle for Nupedia, "The Open Content Encyclopedia," is now "The Free Encyclopedia." This is more inviting to people who do not know what "Open Content" means. It is also more inviting to people associated with Richard Stallman's Free Software Foundation (FSF). They prefer "free" (that term) to "open content" and "open source." "Free," as Stallman points out, here means not "free of charge" but instead "unconstrained by (most) legal restrictions on use." We thought it would be nice to please these people who can help Nupedia so much. This change does not represent any sort of change in policy, goals, or outlook. So you can go on referring to Nupedia as "The Open Content Encyclopedia," if you prefer, or as "The Free Encyclopedia"--it's both.

[Join us!](#)

Join the Effort!
 How to...
[Write an Article](#)
[Edit and Review](#)
[Copyedit](#)
[Code](#)
[Translate](#)
[Be Casual](#)

Our Editors and Peer Reviewers

Our Writers

Member Area
[Become a Member](#)
[Production](#)
[Sign Up to Write an Article](#)

About Nupedia
[Editorial Policy](#)
[Policy FAQ](#)
[Nupedia News](#)
[Press Mentions](#)
[Discussion Groups](#)
[License: Use Our Articles for Free](#)

Links

Contact Nupedia

Download

Other Languages [Deutsche Version](#)
[Versión Española](#)
[Version Française](#)
[Versione Italiana](#)

[Home](#)

Slika 1. Nupedia

Sanger je ubrzo predložio da se pokrene novi projekt te da mu se da ime Wikipedija, koja je uskoro pokrenuta na vlastitoj domeni wikipedia.com. Bio je to ponedjeljak 15. siječnja 2001. Informacije o novoj online enciklopediji su se brzo proširile te je sam projekt napredovao izvanrednom brzinom. Tako za usporedbu valja navesti kako je 12. veljače 2001. godine Wikipedija na engleskom jeziku imala 1.000 članaka, a 7. rujna 2001. godine je prešla prag od 10.000 članaka.

¹² History of Wikipedia - Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Wikipedia (2020-09-14)

Dugo se vjerovalo kako su najranije uređivane verzije Wikipedije izgubljene zbog izvornog softvera **UseModWiki** koji je izbrisao stare podatke nakon otprilike mjesec dana. No 14. prosinca 2010., programer Tim Starling pronašao je sigurnosne kopije na stranici SourceForge koje sadrže sve promjene na Wikipediji od njezinog stvaranja u siječnju 2001. do 17. kolovoza 2001. Prvi unos teksta na Wikipediji napravljen je na početnoj stranici 15. siječnja 2001. godine i glasio je: „This is the new WikiPedia!“ („Ovo je nova WikiPedia!“).

Slika 2. Prva ikada uređena stranica Wikipedije

Usljedio je uskoro razvoj drugih verzija Wikipedije na jezicima kao što su kineski, ruski, njemački, španjolski, pa i na hrvatskom jeziku. Wikipedija na hrvatskome jeziku objavljena je 16. veljače 2003. godine te trenutno broji 222.728 članaka i ukupno 5,63 milijuna uređivanja.¹³

3.1. Zaštita podataka na Wikipediji

Wikipedia je neprofitna organizacija tj. enciklopedija otvorenog sadržaja koju slobodno uređuju njeni korisnici. Korištenjem wiki tehnologije ona omogućuje svim njenim korisnicima da uređuju web stranice izravno unutar Wikipedije, bez potrebe za instaliranjem bilo kakvog dodatnog softvera. Također je sve popularnija platforma kako za nastavnike tako i za studente i učenike unutar školskih ustanova. Samim time postavlja se pitanje koliko je Wikipedija kao platforma pouzdana tj. kakve su kvalitete informacije dostupne unutar Wikipedije.

Sumnjičavost se u ovom slučaju prvenstveno odnosi na kvalitetu ove mrežne enciklopedije koja se razlikuje od tradicionalnih faktografskih izvora, podvrgnutih postupku recenzije i višestrukog vrednovanja. Ako na Wikipediji bilo tko može napisati bilo što, pitanje preispitivanja kvalitete njenog sadržaja postaje ne samo logično, već i neophodno.

¹³ Usp. Croatian Wikipedia – Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Croatian_Wikipedia (2020-10-12)

Oslanjanje na samokontrolu unutar zajednice volontera suradnika koji uređuju stranice na Wikipediji stvorilo je neke probleme prilikom ranih dana Wikipedije. Kao jedan od prvih takvih slučajeva možemo navesti onaj iz 2005. godine. Tada je američki novinar John L. Seigenthaler kroz svoje istraživanje otkrio kako ga je njegova biografija na Wikipediji lažno identificirala kao potencijalnog urotnika u atentatima na Johna F. Kennedyja i Roberta F. Kennedyja. Zabrinjavajuć je podatak bio kako su te zlonamjerne tvrdnje "preživjele" na Wikipediji 132 dana.¹⁴ Autor ovih pogrešnih podataka nije se mogao lako identificirati, jer sve što je poznato o neregistriranim suradnicima je IP (Internet protocol) adresa njihovih računala (od kojih se mnoge iznova generiraju svaki put kad se korisnik spoji na internet). Urednik koji je bio odgovoran za tu lažnu informaciju je kasnije ponudio svoju ispriku, rekavši kako je sve bilo zamišljeno tj. napisano kao šala. Slučaj Seigenthaler je potaknuo Wikipediju da zabrani neregistriranim korisnicima uređivanje određenih Wikipedijinih članaka. Slični slučajevi vandalizma kasnije su naveli administratore Wikipedije da uvedu postupak, unatoč protestima nekih suradnika, kojim bi iskusni urednici pregledavali neka uređivanja prije nego što bi se promjene mogle pojaviti na Wikipediji.¹⁵

REWRITING HISTORY

Snared in the Web of a Wikipedia Liar

By Katharine Q. Seelye

Dec. 4, 2005

ACCORDING to Wikipedia, the online encyclopedia, John Seigenthaler Sr. is 78 years old and the former editor of The Tennessean in Nashville. But is that information, or anything else in Mr. Seigenthaler's biography, true?

The question arises because Mr. Seigenthaler recently read about himself on Wikipedia and was shocked to learn that he "was thought to have been directly involved in the Kennedy assassinations of both John and his brother Bobby."

"Nothing was ever proven," the biography added.

Mr. Seigenthaler discovered that the false information had been on the site for several months and that an unknown number of people had read it, and possibly posted it on or linked it to other sites.

Slika 3. Slučaj Seigenthaler

¹⁴ Usp. Encyclopaedia Britannica – Wikipedia. URL: <https://www.britannica.com/topic/Wikipedia> (2020-09-14)

¹⁵ Isto

Osim slučajeva krivih informacija, bilo je i slučajeva gdje su se na Wikipediji počeli pojavljivati sadržaji kojima nije mjesto na edukativnoj stranici kao što je Wikipedia. To uključuje i slučaj iz 2010. godine kada je otkrivena predmemorija¹⁶ pornografskih slika, uključujući ilegalne prikaze dječje pornografije, u Wikimedia Commons repozitoriju koji je pod kontrolom Zaklade Wikimedia i koje je služilo kao spremište medijskih datoteka za upotrebu u svim Wikimedijinim proizvodima.¹⁷ Iako se te ilegalne slike nisu nalazile na samoj Wikipediji, skandal koji su prouzrokovale potaknuo je Jimmyja Walesa, koji je osobno izbrisao mnoge datoteke Commonsa, na poticanje administratora na uklanjanje ukupnog neprikladnog sadržaja s Wikimedije.

Članke za tradicionalne enciklopedije kao što je Enciklopedija Britanika pažljivo pišu stručnjaci iz svojih područja ekspertize, što povećava reputaciju takvih enciklopedija i izvora informacija. Suprotno tome, Wikipedia se često navodi kao izvor neprovjerenih i lažnih informacija koje bilo tko može napisati. Upravo radi takvih stvari su glavni administratori Wikipedije odlučili napustiti temeljnu ideju ultimativnog "otvorenog" formata te su odlučili pooštriti ograničenja uređivanja.¹⁸ Uz zabranu rada određenim suradnicima s web stranice, administratori su usvojili i "službenu politiku" onoga što su, na dobar orvelovski način, nazvali "poluzaštitom" kako bi spriječili "vandale" (poznate i kao divlje urednike/suradnike) da se zabavljaju s otvorenom enciklopedijom. Tu poluzaštitu su objasnili na sljedeći način:

"Poluzaštita stranice ima za cilj sprječavanje neregistriranih urednika i urednika s vrlo novim računima, da uređuju stranice na Wikipediji. "Vrlo novi" računi su se definirali kao oni stari 4 dana. Stranice koje se smatraju rizičnima se mogu privremeno poluzaštititi kao odgovor na vandalizam ili se može zabraniti korisnicima s dinamičkim IP adresama da uređuju stranice".¹⁹

Poluzaštita se u mnogim slučajevima pokazala kao velik uspjeh, no unutar knjige "Critical point of View: A Wikipedia Reader" Nicholas Carr, autor poglavlja "Questioning Wikipedia", smatra kako bi se ona pažljivo trebala proširiti iz 2 razloga:

1. „Čini se da je nekim vrlo istaknutim člancima poput onoga o prvom američkom predsjedniku George W. Bush suđeno biti polu-zaštićenima cijelo vrijeme ili gotovo cijelo vrijeme. No bilo bi dobro ne označavati ih kao strogo zaštićene članke unutar kojih nisu dozvoljene nikakve izmjene. Cilj je ne stvoriti krivu ideju kod korisnika kojima je sloboda uređivanja Wikipedije i dalje bitan faktor prilikom njena korištenja.

¹⁶ Predmemorija = rezervirano mjesto za pohranu digitalnih podataka koje prikuplja privremene podatke radi bržeg učitavanja web stranica, preglednika i aplikacija.

¹⁷ Isto

¹⁸ Usp. Carr, Nicholas. Questioning Wikipedia. // Critical point of View: A Wikipedia Reader / Lvink, Geert; Tkacz, Nathaniel. Amsterdam: Institute of Network Cultures, 2011. Str. 191.

¹⁹ Isto

2. Velik broj biografija slabo poznatih, ali kontroverznih pojedinaca podložni su raznim izmjenama gdje urednici uređuju informacije na osnovu svog gledišta [point-of-view], uključujući vandalizam, i čini se vjerojatnim da kod takvih slučajeva nema dovoljno ljudi/administratora da bi ih nadziralo kao što bismo i željeli. Poluzaštita bi barem eliminirala pretjerane gluposti koje tako često vidamo.²⁰

3.2. Pouzdanost informacija na Wikipediji

Popularnost internetskih enciklopedija kao izvora informacija strahovito je porasla u posljednja dva desetljeća. Međutim, pitanje kvalitete i točnosti informacija dostupnih unutar tih internetskih enciklopedijama i dalje su teme raznoraznih rasprava. Ovo je posebno slučaj u onim enciklopedijama koje ne naplaćuju korisnicima pristup informacijama koje su dostupne na njihovim stranicama. Kod Wikipedije je to pitanje još više izraženije zato što ona ne plaća suradnicima i urednicima naknade, nego se umjesto toga oslanja na dobrovoljne priloge osoba koje se smatraju stručnjacima bez formalnog razjašnjenja svojih kvalifikacija. Ujedno ovi prilozi ne prolaze strogi postupak recenzija ili uređivanja.

Na osnovu prvih 50 web stranica navedenih na globalnim popisima "Top Sites" koje je objavila stranica Alexa Internet, Wikipedija je najpopularnija internetska enciklopedija i 13. najpopularnija web stranica na svijetu.²¹ Sadrži više od 54 milijuna članaka na 270 jezika. Sav sadržaj je dostupan besplatno, što rezultira s približno 1.5 milijardu globalnih korisnika interneta koji posjećuju Wikipediju svaki mjesec.²² Upravo radi toga je bitno da su informacije koje se nude na Wikipediji što pouzdanije. Kako bi se provjerila pouzdanost informacija, rađeno je podosta istraživanja na temu pouzdanosti Wikipedija te njenom usporedbom s ostalim enciklopedijama.

Jedno od prvih istraživanja bilo je ono u prosincu 2005. kada je znanstveni časopis Nature izvijestio o studiji (*Internet encyclopaedias go head to head*) koju su poduzeli uspoređujući točnost unosa znanstvenih pojmova na Wikipediji s onima na internetskoj verziji Enciklopedije Britanike. Za razliku od Wikipedije koja se oslanja na dobrovoljne suradnike bez obzira na dokazano majstorstvo ili kvalifikacije, Enciklopedija Britanika koristi odabrane plaćene stručne savjetnike i urednike. Kako bi se istraživanje provelo pozvalo se neovisne akademske znanstvenike da recenziraju radove (na engleskom jeziku) za svoja određena područja znanstvene stručnosti, kako s Wikipedije, tako i s Enciklopedije Britanike.²³ Svaki znanstvenik je za zadatak imao da identificira sve netočnosti u pisanju te da prokomentira kvalitetu

²⁰ Isto Str. 192.

²¹ List of most popular websites – Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_most_popular_websites (2020-10-12)

²² Usp. Wikipedia – Wikipedia. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia> (2020-10-12)

²³ Isto

i čitljivost članaka (bez znanja o podrijetlu članaka). Podnesene su sveukupno četrdeset i dvije recenzije, otkrivajući u prosjeku četiri netočnosti po članku na Wikipediji, za razliku od tri po članku unutar Enciklopedije Britanike. Razina točnosti u Wikipediji bila je bolja od očekivane. Sami članci na Wikipediji su bili ocijenjeni kao "loše strukturiranim i zbunjujućim" u usporedbi s člancima iz Britanike, te je istaknut problem s "prekomjerno istaknutim kontroverznim znanstvenim teorijama" na koje se često može naići unutar Wikipedije. Ovaj rezultat je iznenadio mnoge, posebice suosnivača Wikipedije Jimmyja Walesa koji je iskoristio to istraživanje za promociju Wikipedije u nekom boljem svijetlu.

Časopis Stern je 2007. godine objavio rezultate svoje usporedbe njemačke Wikipedije s poznatom enciklopedijom Brockhaus.²⁴ Koristeći uzorak od 50 različitih članaka, stručnjaci su imali zadatak ocijeniti svaki članak po pitanju ispravnosti, cjelovitosti, aktualnosti i razumljivosti. Rezultati su bili prezentirani na skali od 1 do 5 (1 je bila najveća ocjena). Na kraju istraživanja je izneseno kako je Wikipedija postigla prosječnu ocjenu od 1,7, a Brockhaus 2,7.

O Wikipediji se također raspravljalo u kontekstu obrazovanja i informacijskog ponašanja studenata. Kako Wikipedija predstavlja brz i besplatan način pristupa informacijama (za razliku od raznih stranica i časopisa koji funkcioniraju na bazi pretplate), logično je zaključiti kako su joj studenti posebno naklonjeni. Upravo radi toga su se znanstvenici bavili različitim aspektima njezina korištenja u akademskom okruženju i u jednom se trenutku činilo da je nemoguće pomiriti suprotstavljene tabore. No nedavna istraživanja u akademskom okruženju pokazala su da studenti više nisu usmjereni isključivo na tradicionalne tiskane izvore i knjižnice, nego se sve češće koriste raznolikim *online* sadržajem, uključujući Wikipediju, te im je, pored kvalitete i pouzdanosti izvora, sve važnije da oni budu lako dostupni i jednostavni za korištenje. 'Lim (2009) je utvrdila „kako studenti u njezinu istraživanju nisu očekivali da će u Wikipediji pronaći najbolje informacije, nego dovoljno dobre informacije“.²⁵

Henk Eijkman (2010) je primjerice u svom istraživanju potvrdio da Wikipedija više nije toliko kontroverzna tema u akademskim krugovima te kako je mnogi akademici i sami upotrebljavaju opsežno, iako oprezno, pa stoga imaju tendenciju podržati oprezan pristup učenicima.

²⁴ Luyt, Brendan; Tan, Daniel. Improving Wikipedia's Credibility: References and Citations in a Sample of History Articles. // Journal of the American Society for Information Science and Technology 61, 4(2010), str. 716.

²⁵ Faletar Tanacković, Sanjica; Đurđević, Anja; Badurina, Boris: Wikipedija u akademskom okruženju: stavovi i iskustva studenata i nastavnika. // Libellarium, VIII, 2(2015), str. 162.

Content

Pages currently in Category:Wikipedia content policies:

Article titles
The ideal title for a Wikipedia article is recognizable to English speakers, easy to find, precise, concise, and consistent with other titles.

Biographies of living persons
Articles about living persons, which require a degree of sensitivity, must adhere strictly to Wikipedia's content policies. Be very firm about high-quality references, particularly about details of personal lives. Contentious material that is unsourced or poorly sourced should be removed immediately.

Image use policy
Generally avoid uploading non-free images; fully describe images' sources and copyright details on their description pages, and try to make images as useful and reusable as possible.

Neutral point of view
Everything that our readers can see, including articles, templates, categories and portals, must be written neutrally and without bias.

No original research
Articles may not contain any unpublished theories, data, statements, concepts, arguments, or ideas; or any new interpretation, analysis, or synthesis of published data, statements, concepts, arguments, or ideas that, in the words of Wikipedia's co-founder Jimbo Wales, would amount to a "novel narrative or historical interpretation."

Verifiability
Articles should cite sources whenever possible. While we cannot check the accuracy of cited sources, we can check whether they have been published by a reputable publication and whether independent sources have supported them on review. Any unsourced material may be challenged and removed.

What Wikipedia is not
Wikipedia is an online encyclopedia. Please avoid the temptation to use Wikipedia for other purposes.

Wikipedia is not a dictionary
Wikipedia is not a dictionary or a slang, jargon or usage guide.

Policy shortcut
WP:CONPOL

Core content policies

- Neutral point of view
- No original research
- Verifiability

Other content policies

- Article titles
- Biographies of living persons
- Image use policy
- What Wikipedia is not

V · T · E

Slika 4. Wikipedijina pravila o sadržaju

3.3. Struktura sadržaja na Wikipediji

3.3.1. Licencija

Licenca ili licencija (lat. licentia: sloboda, dozvola) predstavlja pravo koje ovlašćuje nositelja na iskorištavanje objekata prava intelektualnoga vlasništva; u širem značenju odobrenje za obavljanje neke djelatnosti ili uporabu objekata, koji se ne mogu slobodno obavljati, odn. rabiti.²⁶

Sav sadržaj Wikipedije se licencira koristeći se GNU licencom za besplatnu dokumentaciju (Free Software Foundation, 2002) ili nekom sličnom licencom. Svrha ove licence je učiniti priručnik, udžbenik ili drugi funkcionalni i korisni dokument "besplatnim" tj. osigurati svima djelotvornu slobodu kopiranja i distribucije, s ili bez izmjene, bilo komercijalno ili nekomercijalno. Ona predstavlja za autora i izdavača način dobivanja zasluge za svoj rad, dok se u isto vrijeme odgovornost za izmjene koje su napravili drugi prilikom korištenja njihovog rada, ne odnosi na njih.²⁷ Kao preduvjet njenog korištenja prilikom

²⁶ Usp. Licenca - Leksikografski zavod Miroslava Krležje. URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=17879> (2020-09-25)

²⁷ Usp. GNU Free Documentation License. URL: <https://www.gnu.org/licenses/fdl-1.3.html> (2020-09-25)

objavljivanja ili distribuiranja sadržaja, potrebno je pružiti "prozirnu kopiju" ("transparent copy") u strojno čitljivom formatu čija je specifikacija dostupna široj javnosti. Osim nekih osobnih podataka, mogu se preuzeti SQL odlagališta baze podataka Wikipedije.^{28 29}

3.3.2. Količina podataka

S obzirom na to da engleska Wikipedija čini 11% članaka dostupnih na Wikipediji (listopad, 2020.), podaci vezani uz količinu podataka na Wikipediji odnosit će se na one vezane uz englesku Wikipediju.³⁰

Postoje različiti elementi baze podataka Wikipedije koje treba uzeti u obzir pri opisivanju njene veličine tj. količine podataka na njoj. Jedni od glavnih elemenata uključuju tekst za označavanje članaka, predloške, opise medija / datoteka i primarne meta-stranice koje bi bile potrebne za prikazivanje teksta najnovije verzije trenutne enciklopedije.³¹ Uz to postoje slike i druga multimedija koja je pohranjena zajednički na svim Wikipedijama. Ako ćemo govoriti o broju članaka, računajući od listopada 2020. na engleskoj Wikipediji postoji 6,172,942 članaka koji sadrže preko 3,6 milijardi riječi.³² Ako nas zanima veličina Wikipedija u tehničkom smislu tj. u jedinicama mjerenja digitalnih informacija, taj broj varira ovisno o onome što gledamo.

Tako broj XML datoteka koje sadrže samo trenutne stranice, bez korisničkih stranica ili stranica za razgovor, od veljače 2013. godine sadrži oko 43 GB nekomprimiranog sadržaja. Ovdje valja pojasniti kako se "stranice za razgovor" odnose na administrativne stranice na kojima urednici mogu raspravljati o poboljšanjima članaka ili drugih stranica Wikipedije. XML datoteka s trenutačnim stranicama, uključujući korisničke stranice i stranice za razgovor, iznose oko 94 GB nekomprimiranog sadržaja. Odlagalište tj. sve prijašnje verzije stranica (174 datoteke) zauzimaju oko 10 TB.³³

²⁸ Voss, Jakob. Measuring Wikipedia. Stockholm: In International Conference of the International Society for Scientometrics and Informetrics : 10th, 24.-28. srpnja 2005., str. 2.

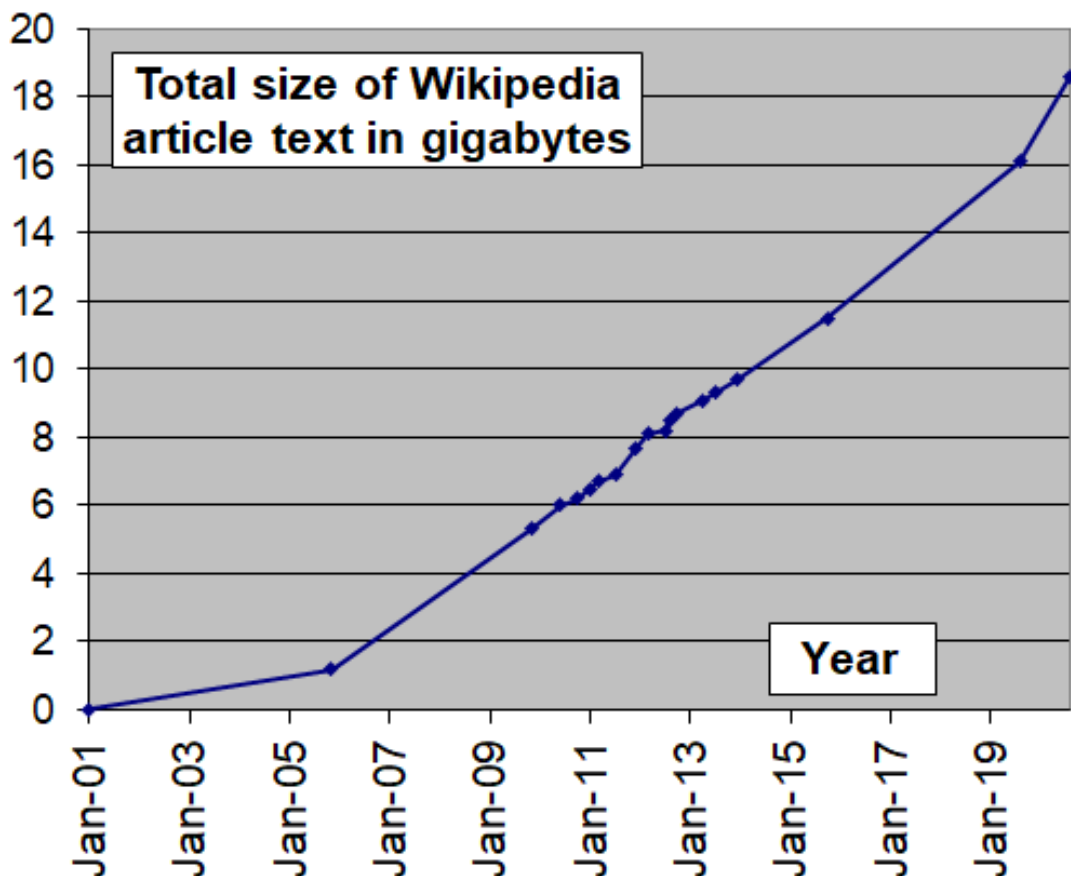
²⁹ SQL odlagališta predstavljaju baze podataka koje se najčešće koriste za izradu sigurnosne kopije baze podataka kako bi se njezin sadržaj mogao vratiti u slučaju gubitka podataka (podaci koji nisu više aktualni, ali se spremaju u pozadini sustava).

³⁰ Usp. English Wikipedia – Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/English_Wikipedia (2020-10-12)

³¹ Usp. Wikipedia:Size of Wikipedia – Wikipedia: https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Size_of_Wikipedia (2020-09-25)

³² Isto

³³ Isto

Slika 5. Broj članaka na engleskoj Wikipediji mjeren u gigabajtima

Očekivano, najveću količinu podataka čine multimedijске datoteke koje se spremaju u Wikimedia Commons repozitoriju. Wikimedia Commons, ili na hrvatskom "Zajednički poslužitelj", skladište je fotografija, zvukova, kratkih video zapisa, crteža i drugih multimedijских sadržaja koji nisu zaštićeni copyrightom tj. nisu zaštićeni autorskim pravima). Veličina tog repozitorija koji uključuje sve multimedijске datoteke koje se koriste na svim verzijama Wikipedija, iznosila je oko 23 TB pred kraj 2014. godine.

3.3.3. Struktura članaka

Svaki članak u Wikipediji navodi se koristeći njegovo jedinstveno ime. Pristupiti mu se može koristeći se njegovom URL adresom (<http://en.wikipedia.org/wiki/name-of-article>) gdje poddomena (u ovom slučaju: "en") uglavnom odgovara određenom kodu jezika ISO-639. Za sinonime je moguće napraviti poveznice koje nas izravno vode na drugi članak na Wikipediji. Zahvaljujući korištenju Wiki tehnologije koja se može brzo naučiti, članci ili pojedina poglavlja mogu se izravno uređivati bez znanja HTML-a. Proširenja funkcionalnosti Wikipedije omogućuju stvaranje vremenskih traka, pisanje

hijeroglifa i formula u LaTeXu. Također se razvijala mogućnost lakog crtanja grafova, stvaranja mapa i označavanja glazbe.³⁴

Članak na Wikipediji je stranica koja sadrži enciklopedijske informacije o određenoj temi. Dobro napisan članak na Wikipediji:

- identificira značajnu temu
- sveobuhvatno sažima tu temu
- napisan je u "enciklopedijskom" stilu jezika
- dobro je uređen
- sadrži reference na pouzdane izvore
- sadrži wiki-linkove (poveznice) do drugih članaka ili odjeljaka članaka o povezanim temama

"Za potrebe statistike na Wikipediji postoji "definicija članka" koju rabi softver. Po toj definiciji članak je svaka stranica koja se nalazi u glavnom imenskom prostoru, koja nije preusmjerenje i sadržava u tekstu članka barem jednu wikipoveznicu".³⁵

Članak kao takav čini glavnu (roditeljsku) stranicu na Wikipediji, a razlog zašto koristimo termin "članak" i "stranica" u istoj rečenici je zato što se svaki članak nalazi na posebnoj stranici Wikipedije na određenom jeziku. Strukturni zahtjevi koji služe kao vodilja za sve članke na Wikipediji, navedeni su u enciklopedijskom priručniku za stil. Prema tim zahtjevima tj. uputstvima, članci bi općenito trebali započeti s glavnim odjeljkom (ili kraćim vodičem), koji čini prvi odjeljak prije sadržaja i ujedno prvi naslov. Taj glavni odjeljak bi trebao poslužiti kao lako razumljiv uvod u članak kojemu bi za cilj bilo uspostaviti kontekst onoga o čemu se piše. Slično sažetku znanstvenog članka, glavni odjeljak ne smije se dijeliti ni u kakve podsekcije.

Članci mogu ponekad sadržavati i info okvir (infobox) - tablični opis koji sadrži kratki pregled najvažnijih činjenica u članku (npr. znanstvena klasifikacija, država, područje ili datum rođenja). Info okviri se obično pojavljuju u gornjem desnom dijelu članka, pored glavnog odjeljka.

³⁴ Voss, Jakob. Measuring Wikipedia. Stockholm: In International Conference of the International Society for Scientometrics and Informetrics : 10th, 24.-28. srpnja 2005., str. 4.

³⁵ Wikipedija:Članak – Wikipedija. URL: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Wikipedija:%C4%8CČlanak> (2020-09-25)

izawskie) is a rapid transit system serving the city of Warsaw, the capital of Poland.

outh line that links central Warsaw with its densely populated northern and southern suburbs. The first gradually extended until it reached full planned length in October 2008. There are plans to add two more ion for cost saving reasons.

ion of the second line,^[2] running east–west line was signed on 28 October 2009 and construction started originally planned for late 2013, but now likely delayed until the summer of 2014.^[4] This section will be under the Vistula river) and have 7 stations, one of which (Świętokrzyska Station) will be a transfer station

etro Award" prizes in the categories: "Special Merit Award for Commitment to the Environment" and "Best rsaw Metro is well known for its beautiful stations (for example: stations from Stodowiec to Młociny, Plac acock term]

Infobox

rground rail system in Warsaw date as far back as 1918, when the idea was first floated in reaction to status as Poland's capital city. An underground railway system was expected to solve the transport sely built city centre. Proper preliminary planning and boring work were initiated by the Warsaw Tramway r construction expected to start in the late 1920s. The Great Depression buried those plans as Poland and by hardship. In 1934, with the election of a new mayor of Warsaw, Stefan Starzyński, work was to resume or dusted off the plans from the mid-1920s, and with some minor adjustments, construction of the metro was planned to start by the late 1930s, with a

Warsaw Metro	
Metro Warszawskie	
	
Overview	
Owner	City of Warsaw
Locale	Warsaw, Poland
Transit type	Rapid transit
Number of lines	1 ^[1]
Number of stations	21 ^[1]
Daily ridership	568,000 (2012; ave. weekday) ^[1]
Annual ridership	139.17 million (2012) ^[1]
Website	Metro Warszawskie
Operation	
Began operation	1995
Operator(s)	Metro Warszawskie
Technical	
System length	22.7 km (14.1 mi) ^[1] (6 km under construction)
Track gauge	1,435 mm (4 ft 8½ in) standard gauge
System map	 [hide]

Slika 6. Info okvir na Wikipediji

Nakon glavnog odjeljka slijedi sadržaj članka, koji je obično podijeljen u niz manjih podsekcija. Te smjernice Wikipedije ne određuju način na koji će sadržaj strukturirati. Ta je odluka prepuštena urednicima članaka na Wikipediji. Sadržaj unutar članka može biti praćen dodacima (npr. reference i vanjske poveznice) i podnožjem (npr. navigacijski predlošci ili kategorije). Unutar članka se često pojavljuju i hiperveze (hyperlinks) koje pomažu pri uspostavljanju konteksta i pri boljem razumijevanju sadržaja te daju reference na sadržaj dostupan na drugim stranicama Wikipedije. Prema smjericama Wikipedije, hiperveza bi se u članku trebala pojaviti samo jednom, ali ako je korisna čitateljima, može se ponoviti u info okvirima, tablicama i pri prvom pojavljivanju nakon vodiča.³⁶

³⁶ Lamprecht, Daniel...[et al]. How the structure of Wikipedia articles influences user navigation. // New Review of Hypermedia and Multimedia 23, 1(2017), str. 37.

4. Enciklopedija Britanika

Enciklopedija Britanika (*Encyclopædia Britannica*) predstavlja najstariju opću enciklopediju na engleskom jeziku. Prvi svezak Britanike printan je u Edinburghu 1768. godine na ideju Colina Macfarquhara, prodavača knjiga i tiskara, i Andrewa Bella, gravera. Britaniku su zamišljali kao konzervativnu reakciju na francusku enciklopediju Denisa Diderota (objavljena 1751–1766), koja je od strane vlasti smatrana heretičnom. 10. prosinca 1768. dvije novinske kuće, *Caledonian Mercury* i *Edinburgh Evening Courant*, objavile su oglas u kojem su napisali da je "ovaj dan objavljen" prvi dio izdanja Enciklopedije Britanike; nadalje ona se u svom opisu obvezala kako će pružiti "TOČNE DEFINICIJE I OBJAŠNJENJA svih termina po abecednom redoslijedu."³⁷

Ključna ideja koja je Britaniku izdvojila od ostalih enciklopedija bila je grupiranje povezanih tema u duže eseje, koji su potom bili organizirani po abecedi. Prethodne engleske enciklopedije općenito su srodne pojmove navodile odvojeno po abecednom redu poput modernog tehničkog rječnika. To je pristup koji je uprava Britanike ismijavala kao "raščlanjivanje znanosti".³⁸ U prvom izdanju je objavljena pod pseudonimom "Družba gospode u Škotskoj", vjerojatno se pozivajući na brojnu gospodu koja su kupila pretplate. Objavljivanjem ostalih svezaka na tjednoj bazi, Britanika je dovršena 1771. godine s ukupnim brojem od 2.391 stranica. Ukupan broj od 3 sveska su pokrivali slova od A – B, C – L i M – Z; procijenjeno je kako je prvo izdanje Britanike prodano u 3.000 primjeraka.

Živopisna proza i laka navigacija prvog izdanja doveli su do velike potražnje za drugim izdanjem. Ambicioznije drugo izdanje započeto je s pisanjem 1776., dodavanjem članaka iz povijesti i biografije. Ono je objavljeno u 181 brojeva u razdoblju od 21. lipnja 1777. do 18. rujna 1784. godine; ti brojevi su povezani u 10 svezaka datiranih razdobljem od 1778. do 1783. godine, te su sadržavali 8.595 stranica i 340 korica koje je ponovno ukrasio i urezao Andrew Bell. Bilo je rasprava o novim temama kao što su "Crtanje" (5 stranica), "Bojanje" (5 stranica), "Topništvo" (37 stranica), "Povijest" (39 stranica), "Legerdemain" (11 stranica), "Magnetizam" (7 stranica), "Oratorij" (100 stranica), "Slikarstvo" (32,5 stranice), "Poezija", opsežno tretirane kao "umijeće izražavanja svojih misli fikcijom" (189,5 stranica) te "Rat" (135,5 stranice).³⁹

³⁷ Usp. *Encyclopædia Britannica* - *Encyclopædia Britannica*. URL: <https://www.britannica.com/topic/Encyclopaedia-Britannica-English-language-reference-work> (2020-09-25)

³⁸ Usp. *History of the Encyclopædia Britannica* – Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_the_Encyclop%C3%A6dia_Britannica (2020-09-25)

³⁹ Usp. *Encyclopædia Britannica* - *Encyclopædia Britannica*. URL: <https://www.britannica.com/topic/Encyclopaedia-Britannica-English-language-reference-work> (2020-09-25)

Encyclopædia Britannica;

OR, A

D I C T I O N A R Y

O F

A R T S and S C I E N C E S,

COMPILED UPON A NEW PLAN.

I N W H I C H

The different SCIENCES and ARTS are digested into
distinct Treatises or Systems;

A N D

The various TECHNICAL TERMS, &c. are explained as they occur
in the order of the Alphabet.

ILLUSTRATED WITH ONE HUNDRED AND SIXTY COPPERPLATES.

By a SOCIETY of GENTLEMEN in SCOTLAND.

I N T H R E E V O L U M E S.

V O L. III.

E D I N B U R G H:

Printed for A. BELL and C. MACFARQUHAR;
And sold by COLIN MACFARQUHAR, at his Printing-office, Nicolson-street.

M. DCC. LXXI.

Slika 7. Prvo izdanje Britanike

Enciklopedija je s vremenom porasla u veličini: drugo izdanje imalo je 10 svezaka, a do četvrtog izdanja (1801–1810) proširilo se na 20 svezaka. Sve veći rast Britanike kao znanstvenog rada pomogao je regrutiranju istaknutih suradnika, a 9. izdanje (1875. - 1889.) i 11. izdanje (1911.) ostala su upamćena kao enciklopedije značajne za znanost i književni stil.

4.1. Razvoj Enciklopedije Britanike

S obzirom na podužu povijest iza razvoja Enciklopedije Britanike, u ovom poglavlju će se fokusirati na razvoj Britanike kroz 20. i 21. stoljeće. Upravo u tom vremenskom rasponu su se desile jedne od najvećih promjena unutar organizacije izdavanja same Britanike.

Jedna od najvećih promjena koja se desila u životnom ciklusu Enciklopedije Britanike povezana je uz jednog čovjeka. Taj čovjek je Horace Everett Hooper, američki poduzetnik i ujedno bliski suradnik Jamesa Clarkea, poznat i kao jedan od vodećih američkih ilegalnih trgovaca alkoholom za vrijeme američke prohibicije. Saznavši za potencijalnu zaradu od prodaje Britanike, Hooper je 1896. godine saznao da su i Britanika i The Times of London u financijskoj krizi.⁴⁰ Hooper je zahvaljujući toj informaciji odlučio uspostaviti partnerstvo s Clarkeom, njegovim bratom Georgeom Clarkeom i Walterom Montgomeryjem Jacksonom kako bi mogli zajedno prodavati Britaniku pod sponzorstvom novina The Timesa, što je značilo da će The Times oglašavati prodaju i time joj dati ugledno ime. "Hooper i njegov energični menadžer za oglašavanje, Henry Haxton, uveli su mnoge inovativne metode prodaje: oglasi na cijeloj stranici u The Timesu, svjedočanstva poznatih osoba, kupovina na rate i duga serija takozvanih "posljednjih ponuda".⁴¹ Američko partnerstvo prodalo je preko 20.000 primjeraka Britanike u Sjedinjenim Američkim Državama (četiri naklade po 5000), nakon čega su Hooper i Jackson otkupili udjel vlasništva u partnerstvu od dvojice braće Clarke početkom 1900. godine. Izdavačka kuća A&C Black, u čijem je vlasništvu bila Enciklopedija Britanika, preselila je u London 1895. godine, te je nakon par godina suradnje odučila 9. svibnja 1901. godine prodati sva prava na Britaniku Hooperu i Jacksonu, koji su tada živjeli u Londonu. Sama prodaja Britanike Amerikancima nije dobro primljena među britanskim pučanstvom, no to nije spriječilo objavu prvih američkih izdanja Enciklopedije Britanike. Početna prodaja je bila odlična, ponajviše zahvaljujući dobro odrađenom marketingu.

Prodaja nažalost nije nastavila onako kako je započela, te je loša prodaja u ratnim godinama (Prvi svjetski rat) dovela Britaniku na rub bankrota. Izvršni direktor Sears Roebucka, filantrop Julius Rosenwald, svoja je prava na većinski udio firme kupio 24. veljače 1920. od svog prijatelja Horacea Everetta Hoopera za 1,25 milijuna dolara.

Rosenwaldovim preuzimanjem Britanike dolazi do promjena, pa tako 1932. godine William J. Cox daje ostavku na mjesto izdavača, a Elkan Harrison Powell, potpredsjednik Searsa - ali bez izdavačkog iskustva – biva izabran za novog predsjednika tvrtke. Powell je organizirao metode izravne prodaje koje su postupno podizale prodaju enciklopedije koja je bila na klimavim nogama tijekom Velike depresije (1929. – 1933.), a također je pokrenuo i vrlo važnu promjenu u uređivačkoj metodi: kontinuiranu reviziju.

⁴⁰ History of the Encyclopædia Britannica – Wikipedia. URL:

https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_the_Encyclop%C3%A6dia_Britannica (2020-09-25)

⁴¹ Isto

"The only book, except the Bible, which has followed the Anglo-Saxon around the world."

In Australia In Africa In India

The New Encyclopaedia Britannica

(11th Edition)
(Published by the Press of the University of Cambridge, England)

"The Most Successful Book of Our Time"

Wherever the English language is spoken—and this means in all civilized countries—the New Encyclopaedia Britannica found a ready market on the first announcement of its publication. It was recognized by scholars and by book-buyers generally that a new edition of this standard work of reference had become an imperative need of the day.

The sale within a few months leaped into thousands and then into tens of thousands of sets. It was seen that ordinary publishing methods could not suffice to cope with so extraordinary a demand. Then it became necessary *not to sell* copies of the Encyclopaedia, but to concentrate attention merely on the manufacture of enough copies to deliver to those who had already subscribed.

The present announcement marks the beginning of the second period of the sale. Of the unprecedented first printing (40,000 sets, 1,160,000 volumes) less than 10 per cent. remain unsold. These sets are offered at 40 per cent. less than the standard price of the previous edition—a price made possible only by large economies due to wholesale manufacturing orders for paper, binding materials, and printing.

How this Encyclopaedia differs from all others:

The oldest and the newest book of universal reference.
No other work of the kind has a history of 150 years of growth. Each new edition has added to its reputation, and has given to the present 11th edition power to enlist the greatest talents and to maintain a high and unequalled tradition. (*The late Agassiz Swinhoe: "To be invited to contribute to the Encyclopaedia Britannica is the highest compliment that can be paid to a man of letters."*)

The only book which is a new and original survey of existing knowledge.
Unlike other encyclopaedias this work is not a compilation of facts gathered at second hand. It is written by 1,500 international authorities who contribute original, new knowledge. This is the latest, most up-to-date original information anywhere obtainable by the general reader today. No new encyclopaedia has been compiled within several years of publication of this edition of the Encyclopaedia Britannica. (*The Rev. Dr. S. Parker Cutman: "The only encyclopaedia of its kind that any man should have on the shelf of his library."*)

The largest encyclopaedia.
It contains 44,000,000 words of text, twice as much reading matter as any other encyclopaedia now in circulation. Its articles are not mere outline sketches, always so unsatisfactory to the information seeker, but are comprehensive and full of details, and are therefore informing and instructive. They cover every topic which can conceivably be the subject of enquiry. (*The Hon. Whitelaw Reid, late Ambassador to Great Britain: "The Monarch of Encyclopaedias."*)

The most authoritative work.
All the principal articles bear the initials of their contributors. Men of the highest standing in the world in their various fields of knowledge thus vouch for and assume personal responsibility for the accuracy of the statements in the book. (*Robert K. Shaw, Librarian, Worcester Free Library: "The feature of having signed articles is of great importance."*)

Produced at the greatest expense.
No less than \$1,500,000 was disbursed in the literary preparation of the work and for type-setting, proof-reading, maps, illustrations, and index before a single copy was offered for sale. So large an expenditure has never been made in the case of any other book. (*From a printer: "Probably the greatest printing order in the history of book-making."*)

Built upon the most scientific and practical plan.
It combines full and comprehensive treatment of major topics with the greatest accessibility of every item of information by means of thousands of short "dictionary" articles (a total of 40,000 articles) and an index of 500,000 entries, a feature possessed by no other encyclopaedia. (*Andrew D. White: "Astounded and delighted to find the various improvements made in the new edition."*)

N. O. M.
6
**Manager,
Encyclopaedia
Britannica**
116 W. 32d St., N. Y.

Please mail me full information, prices and terms of payment, also a Prospectus of the new Encyclopaedia Britannica.

(Name)

(Occupation)

(Address)

Printed on Real India Paper (Imported)
The innovation described as "an inspiration of genius" of printing this large work of 28,150 pages on this, but strong and opaque India paper (English-made), each volume but one inch thick, has made the Encyclopaedia Britannica convenient to handle and has added immensely to its charm and usefulness. It is printed also on heavy book paper, each volume 2 1/4 inches thick. An elaborate prospectus containing 160 pages, with many specimen pages printed on India paper, full page plates, maps, text illustrations, lists of contributors, etc., sent by mail on receipt of request.

Slika 8. Oglas za Enciklopediju Britaniku, 1913.

Točnije, od 1936. godine članci Britanike bivaju redovno revidirani, s najmanje 10% njih koji se razmatraju za reviziju svake godine. Razlog tome je što bi nakon izlaska novog izdanja prodaja uglavnom počela snažno, te bi postupno padala 10–20 godina (nakon što bi izdanje počelo pokazivati svoju starost). Prodaja bi naglo pala nakon objave da je započeto s radom na novom izdanju, što bi rezultiralo nezainteresiranošću kupaca koji nisu htjeli kupiti zastarjelu enciklopediju koja će uskoro biti ažurirana

novim izdanjem. Takve oscilacije u prodaji doprinijele su ekonomskim teškoćama za Britaniku.⁴² Osnovna ideja redovne revizije svakog izdanja bila je održavati kontinuiranu redakciju koja će neprestano revidirati članke po ustaljenom rasporedu. Ranije enciklopedije nisu održavale kontinuirano uredništvo, već su ga okupljale neposredno prije početka novog izdanja. Umjesto da se izdaju dopunska izdanja, nova su se izdanja izrađivala svake godine s tek onoliko primjeraka da se pokrije prodaja za tu godinu.⁴³ Powell je također osmislio Britaniku "Knjigu godine" (eng. "Book of the Year"), tj. godišnje izdanje unutar kojeg su se pokrila sva događanja u prethodnoj godini, posebno u područjima koja se brzo mijenjaju poput znanosti, tehnologije, kulture i politike. To godišnje izdanje se nastavilo objavljivati sve do danas.

4.1.1. Britanika u digitalnom dobu

Tehnološke promjene koje su ubrzo nastupile u svijetu, počevši od 80-ih razvojem i širenjem tehnologije osobnih računala i tvrdih diskova te ubrzanim razvojem interneta 90-ih i 2000-ih, radikalno su promijenile svijet izdavaštva općenito, a posebno onaj enciklopedija.

Kao jedna od vodećih tehnoloških kompanija 80-ih, Microsoft je prišao Britanici radi suradnje na CD-ROM enciklopediji, ali ponuda je odbijena. Viši menadžeri u Britanici bili su sigurni da se situacija na tržištu neće promijeniti i da će se njihova dobit nastaviti.⁴⁴ Nije se vjerovalo da CD-ROM može na bilo koji način konkurirati ili pridonijeti njihovom poslovanju. Na takvu (krajnje naivnu oduku) Microsoft je odlučio upotrijebiti sadržaj dostupan u Funk & Wagnalls Standard enciklopediji za stvaranje svoje digitalne multimedijalne enciklopedije poznate kao Encarta (1993-2009). Kako je ubrzo nakon toga prodaja Britanike pala, pokušalo se oživiti prodaju uvođenjem CD-ROM verzije Britanike te uvođenjem online verzije Britanike 1994. godine, poznate i kao prve online enciklopedije. "Tiskano izdanje postalo je teže održavati i nije bilo najbolji način pružanja kvalitete naše baze podataka i kvalitete našeg uredništva", izjavio je Jorge Cauz, tadašnji predsjednik Enciklopedije Britanike. Ipak, iako je izdavačka industrija počela s izdavanjem više digitalnih verzija svojih proizvoda, borila se s financijskim gubicima, a Cauz je mnogim izdavačima predvidio "dug put do profitabilnosti". Nakon teške financijske situacije koja ju je zahvatila, Britanika je 1996. godine prodana financijeru Jacobu E. Safri, koji je pokrenuo veliki proces restrukturiranja. S padom prodaje tiskane enciklopedije veliki broj radnika koji su radili u proizvodnji tiskane verzije Britanike je dobilo otkaz, a 1999. tvrtka je pokrenula besplatnu web stranicu

⁴² Isto

⁴³ Isto

⁴⁴ Isto

Britannica.com. Ta mrežna verzija Britanike je sadržavala internetsku tražilicu, pretraživanje po temama, trenutnim događajima i esejima, kao i cjelovit tekst enciklopedije.

Online verzija Britanike je bila prvotno osmišljena samo kao nadopuna za onu glavnu, tiskanu verziju. Sve bržim razvojem interneta i procesa digitalizacije, Britanika je ubrzo prebacila glavninu svoga fokusa na digitalno izdavaštvo, zadržavši i dalje svoju liniju tiska. Taj proces je zadao komplikacije uredničkom programu jer su se očekivanja korisnika elektroničke ili mrežne verzije često uvelike razlikovala od očekivanja korisnika stare tiskane verzije Britanike.⁴⁵ To je u ožujku 2012. godine rezultiralo s najavom predsjednika Britanike Jorge Cauza kako se prestaje s izdavanjem novih tiskanih izdanja enciklopedije. Posljednje tiskano izdanje Britanike izdano je 2010. godine, te je sadržavalo set od 32 sveska. Nakon prelaska u online sfere, Britanika je angažirala nove urednike (mnoge s doktoratima) te im naredila da obrade velike količine materijala koje je trebalo uvrstiti u novu online verziju Britanike. Kroz prvo desetljeće 21. stoljeća, tvrtka je zajedničkim naporima zadržala i poboljšala kvalitetu, kako kroz stručnost svojih internih urednika, tako i nastavljajući privlačiti najistaknutije znanstvenike i stručnjake u svojim područjima.⁴⁶

4.2. Urednička politika

Uređivačka kvaliteta bila je glavni prioritet Enciklopedije Britanike još otkako je tvrtka osnovana 1768. godine. Politika uređivanja se mijenjala tijekom vremena, ali je njena svrha ostala ista: generirati i uređivati sadržaj koji predstavlja najbolje i najnovije dostupno znanje. Tijekom svoja zadnja dva stoljeća poslovanja Britanika je svoju reputaciju jasnoće, točnosti i objektivnosti uspostavila oslanjajući se na najbolje dostupne autore, bilo da je riječ o nagrađivanim studentima ili dobitnicima Nobelove nagrade.

Uredništvo Britanike je vrhovno tijelo koje je kao takvo odgovorno za razvoj i odobravanje sadržaja koji se pojavljuje unutar enciklopedije. Urednici Britanike nadziru predmetna područja iz kojih imaju opsežno znanje, bilo iz višegodišnjeg iskustva stečenog radom na sadržajima unutar tih područja ili putem naprednih studija. Oni pišu novi sadržaj te ujedno provjeravaju i uređuju sadržaj primljen od suradnika.⁴⁷ Kako taj proces izgleda?

Prvo se unutar uredništva zaprimi novi članak koji je spreman za reviziju. Autor tog članka može biti ili jedan od uređivača Britanike koji dobro poznaje temu članka, ili poznati stručnjak ili znanstvenik koji se profesionalno bavi istraživanjem teme koja se obrađuje unutar članka. Članak se prvo pregledava

⁴⁵ Usp. Encyclopædia Britannica - Encyclopædia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/Encyclopaedia-Britannica-English-language-reference-work> (2020-09-30)

⁴⁶ Isto

⁴⁷ Usp. The Editors of Encyclopaedia Britannica - Encyclopædia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/editor/The-Editors-of-Encyclopaedia-Britannica/4419> (2020-09-30)

od strane urednika koji je zadužen za pregledavanje činjenica (**eng. Fact checker**). Ona koristi dostupne joj izvore kako bi pregledala članak i donijela ocjenu o točnosti podataka unutar članka. Nakon što je članak pregledan, on se prosljeđuje dalje kod urednika za temu članka (**eng. Subject editor**). To su osobe koje su eksperti iz područja koje se obrađuje unutar članka, te je na njima da pregledaju sav posao koji je obavio urednik prije njih, te da unesu prepravke (gramatičke i činjenične) tamo gdje je potrebno. Članak zatim ide kod urednika za pregled strukture sadržaja (**eng. Copy editor**) koji pregledava jasnoću napisanog sadržaja. Nakon toga članak dolazi na pregled kod urednika koji su zaduženi za multimedijски sadržaj (**eng. Media editors**). Oni se kroz konzultaciju s urednicima za strukturu sadržaja dogovaraju oko fotografija, video uradaka, karti i ostalih multimedijских sadržaja koji imaju za cilj nadopuniti članak. Kao finalni korak, članak se šalje na pregled kod urednika koji je zadužen za informacijsku arhitekturu (**eng. Information architect**). On pregledava sadržaj i organizira ga na način kako bi on bio što pregledniji prilikom njegova pregledava od strane običnog korisnika. Nakon svega toga članak je spreman za objavu, te tada postaje službenim člankom na stranicama Enciklopedije Britanike.

Prema podacima dostupnim iz 2007., osoblje Britanike je bilo organizirano u deset odjela:⁴⁸

- Uredništvo (19 urednika i 1 izvršni asistent)
- Umjetnost i kartografija (9 zaposlenika)
- Kompozicijska tehnologija i dizajn (4 zaposlenika)
- Fotokopiranje (12 zaposlenika)
- Uredničke i izdavačke tehnologije (5 zaposlenika)
- Upravljanje informacijama (9 zaposlenika)
- Upravljanje medijskom imovinom i kontrola proizvodnje (4 zaposlenika)
- Referentni knjižničari (3 zaposlenika)
- Svjetski podaci (5 zaposlenika)
- Proizvodnja (1 zaposlenik)

Na stranicama Britanike se nalazi i niz uputstava za sve koji se spremaju na pisanje članaka. Tako se između ostalog navodi kako bilo koji članak koji se pošalje na recenziju mora biti popraćen popisom mjerodavnih izvora koji su se koristili tijekom njegovog pisanja. Ključna je to komponenta pregleda za urednike i stručnjake Britanike jer ona predstavlja polaznu točku za postupak provjere činjenica kojem će

⁴⁸ Usp. Wikipedia - Encyclopaedia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/Wikipedia> (2020-09-30)

svaki članak biti podvrgnut. Svaki članak koji je poslan bez popisa izvora neće biti uvršten u proces razmatranja.

Što se tiče predavanja biografija, koje čine najčešći tip predanih članaka, one bi trebale sadržavati sljedeće elemente:

- Naslov: osobno ime po kojemu je osoba koja se opisuje najpoznatija
- Alternativni naslov: bilo koja druga imena ili naslovi po kojima je osoba bila poznata
- Podaci o rođenju i smrti: datum i mjesto (što je preciznije moguće) rođenja i smrti osobe
- Prva rečenica: kratka fraza koja identificira (1) državljanstvo, (2) zanimanje i (3) značaj osobe
- Opis značajnih događaja i postignuća u životu osobe, prikazan kronološkim redoslijedom

Ton članka bi uvijek trebao odgovarati intelektualnoj razini rasprave i uvijek bi trebao poštivati osobu ili predmet koji se opisuje i čitatelja. Treba izbjegavati sleng i klišeje te se ne smije koristiti stručni ili tehnički žargon bez objašnjenja, a čak i tada, treba ga koristiti što manje. Potrebno je paziti da tonovi i tekst budu kompatibilni kako se ne bi dogodilo da se krivo protumače kao neskladni sa zadanim uredničkim standardima Britanike za točnost, intelektualnu strogost i objektivnost.

Cilj iza tog strogog uredničkog procesa je osiguravanje sigurne objave za one članke koji svojim sadržajem podržavaju Britaničin ugled točnosti i objektivnosti. Temeljnost ovog postupka znači da će relativno mali broj članaka udovoljavati Britanikinim standardima - a oni koji to učine bit će predmet detaljnog, promišljenog i angažiranog pregleda urednika i, često, vodećih stručnjaka. Ovaj postupak može zahtijevati jednako sudjelovanje autora članka kao i urednika koji nadgledaju njegovo objavljivanje. Enciklopedijska objektivnost ne znači i kako autor članka nema pravo na svoju perspektivu teme koja se opisuje. Umjesto toga, to ima veze s načinom na koji se tretiraju sukobljene perspektive: članak je objektivan do one mjere gdje se s poštovanjem i pravednošću tretiraju sva značajna oprečna stajališta o glavnim temama neslaganja unutar samog članka.⁴⁹

⁴⁹ Submission Guidelines - Encyclopædia Britannica. URL: <https://corporate.britannica.com/submission.html> (2020-09-30)

Slika 9. Proces uredničkog pregleda članka za Britaniku

4.3. Pouzdanost podataka na Britaniki

Još od svog 3. izdanja Britanika uživa popularnu i kritičku reputaciju. Tu reputaciju pratila je i iznimna popularnost kod čitatelja, što je ponekad rezultiralo i slučajevima kao što je piratizacija trećeg i devetog izdanje Britanike koja su se piratski prodavala u Sjedinjenim Američkim Državama. Po izlasku Britanikinog četrnaestog izdanja, američki časopis Time prozvao je Britaniku "Patrijarhom knjižnice". U

tom istom izdanju časopisa citiran je prirodoslovac William Beebe koji je izjavio da je Britanika "bez usporedbe jer nema konkurenta".⁵⁰ Svojim postepenim rastom ona je za sebe stvorila reputaciju solidnog, autoritativnog i sveobuhvatnog sadržaja informacija. Britanika je zadržala svoju poziciju "ultimativne enciklopedije" tako da je svoj sadržaj izlagala kontinuiranom preispitivanju i dodajući mu inovativne značajke poput atlasa i godišnjaka.⁵¹

Britanika je kao takva često slovila kao glavno mjesto za sažimanje znanja. Kako bi se okušali u nečem izazovnom, ili kako bi jednostavno nastavili sa svojim obrazovanjem, neki su ljudi posvetili svoje vrijeme čitanju cijele Britanike, uzimajući za to od 3 do 22 godine. Kada je Fat'h-Ali postao perzijski šah 1797., dobio je set 3. izdanje Britanike, koje je u potpunosti pročitao; nakon ovog podviga, proširio je svoj kraljevski naslov na "Neustrašivi vladar i gospodar Enciklopedije Britanike".

4.4. Kritike naspram Britanike

U rijetkim prilikama Britanika je bila kritizirana zbog uredničkog izbora. S obzirom na otprilike konstantnu veličinu svake Britanike u prošlosti, enciklopedija je trebala smanjiti ili eliminirati neke teme kako bi stvorila mjesta za druge, što je ponekad rezultiralo kontroverznim odlukama. Tako je prilikom izlaska 15. izdanja jedan od kritičara nazvao Britaniku "kvalificiranim neuspjehom... kojemu je više stalo do žongliranja svojim formatom nego do očuvanja." U novije vrijeme recenzenti iz *Američkog knjižničarskog udruženja* iznenadili su se otkrivši kako je većina obrazovnih članaka eliminirano iz Macropædije (manjeg izdanja Britanike) iz 1992. godine, zajedno s člankom o psihologiji.

Kritike su dolazile i na račun izdanja za koja se tvrdilo kako su zastarjela. Skupo je bilo proizvesti potpuno novo tiskano izdanje Britanike, pa su zato njezini urednici to odgađali onoliko dugo koliko je vremenski bilo razumno (obično oko 25 godina). Za primjer možemo uzeti 14. izdanje Britanike koje je, unatoč kontinuiranoj reviziji, zastarjelo nakon 35 godina u proizvodnji (1929–1964). Kad je američki fizičar Harvey Einbinder u svojoj knjizi "Mit o Britaniki" iz 1964. godine detaljno opisao njene nedostatke, enciklopedija je bila isprovocirana do te mjere da je odlučila izbaciti 15. izdanje koje je zahtijevalo 10 godina rada. Britanika se često nastojala osvrnuti na kritike koje su bile upućene na njen račun. Tijekom 19. stoljeća tadašnji glavni urednik Britanike George Gleig izjavio je kako se "čini da je savršenstvo nespojivo s prirodom djela izvedenih na takav način i obuhvaćajući tako raznolike teme".⁵² U

⁵⁰ Usp. Encyclopædia Britannica - Encyclopædia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/Encyclopaedia-Britannica-English-language-reference-work> (2020-09-30)

⁵¹ Usp. W. Boudreau, John; Dunford, Benjamin; M. Ramstad, Peter. The Human Capital "Impact" on E-Business: The Case of Encyclopædia Britannica, 5.15.2000. , str. 5. URL: <https://citeserx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.737.8978&rep=rep1&type=pdf> (2020-10-05)

⁵² Usp. Encyclopædia Britannica - Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Encyclop%C3%A6dia_Britannica (2020-10-05)

ožujku 2006. godine iz Britanike su napisali: "ni na koji način ne želimo implicirati da je Britanika bez pogrešaka; nikada nismo iznijeli takvu tvrdnju".

Jednu od najpoznatijih izjava na tu temu dao je i izvorni urednik Britanike, Wiliam Smellie: "Što se tiče pogrešaka općenito, bilo da potpadaju pod mentalne, tipografske ili slučajne, svjesni smo da možemo istaknuti veći broj od bilo kojeg kritičara. Ljudi koji su upoznati s brojnim poteškoćama u praćenju izvođenja djela tako opsežne naravi dat će odgovarajuće dopuštenje. Na ove se žalimo i ostat ćemo zadovoljni presudom koju izreknu".⁵³

4.5. Prijašnji radovi na temu usporedbe Wikipedije i Enciklopedije Britanike

Duži niz godina Enciklopedija Britanika se nalazila učvršćena na policama domova mnogih obrazovanih osoba koje su htjele imati pristup ukupnom znanju svijeta na jednom mjestu. Upravo radi toga je mnogima došlo kao šok kad je 2012. godine časna institucija kao što je Britanika objavila kako prestaje s izdavanjem tiskane verzije svog priručnika znanja. Iako je ona i dalje bila dostupna na mreži, natpis na virtualnom zidu bio je jasan: internet je odradio svoje. Na sceni se pojavio novi igrač – fenomen pod imenom Wikipedija, besplatna enciklopedija koja je od svog nastanka 2001. godine brzo postala novim popularnim izvorom znanja. Ključne razlike između njih dvoje leže u pristupačnosti; modelu sudjelovanja koji donose; uredničkoj politici; relevantnosti članaka; broju obrađenih tema; broju jezika na kojima su članci napisani i dostupni; njihovi temeljni ekonomski modeli, itd. Za razliku od Britanike, Wikipedija nije profitna organizacija i nije povezana s tradicionalnim distribucijskim mrežama izdavaštva temeljenim na dobiti i ugovorima.

Britanika se prilagodila te je uspjela preživjeti tehnološke poremećaje koja su je zadesila. No i dalje je na mnogim mjestima šokirano dočekana vijest iz 2012. godine, kada je Britanika dospjela na naslovnice zbog objave kako potpuno prestaje s proizvodnjom 244 godine stare tiskane enciklopedije. Kao što je tadašnji predsjednik Britanike Jorge Aguilar Cauz objasnio, ta je odluka bila relativno jednostavna jer je prodaja knjiga dosegla vrhunac u 1990., da bi u 2012. godini prodaja tiska pala na samo 25% od te količine iz 1990. godine.⁵⁴ Jezgra nove verzije Britanike postala je njena web stranica Britannica.com koja u svojoj ponudi nudi široku paletu usluga, od vijesti (npr. sportskih rezultata, cijena dionica) do mogućnosti filtriranja pretraživanja (koje uređuje njihovo stručno osoblje).

Wikipedija se u ranim danima svog osnutka 2001. morala obračunati s hrpom problema. Pojedini od njih bili su slučajevi vandalizma te nedostatak fiksne formule za određivanje onoga što bi trebalo biti,

⁵³ Isto

⁵⁴ Usp. Wikipedia vs Britannica – Inside Higher Ed. URL: <https://www.insidehighered.com/blogs/stratedgy/wikipedia-vs-britannica> (2020-05-10)

a što ne, uključeno u enciklopediju. Zajednica Wikipedije u nastajanju uključivala je i veliki broj volontera urednika, koji su pomogli u usklađivanju sadržaja s pravilima Wikipedije. Problemi su nastajali kako je projekt rastao, jer je time bilo sve teže adresirati slučajeve vandalizma i razrjeđivanje sadržaja. Softver web stranice vodi evidenciju svake izmjene koja je napravljena na svakoj stranici Wikipedije, te je taj isti sustav praćenja korišten za progon raznih prijestupnika.

Od početka 21. stoljeća vodi se konstantna bitka između ove dvije online enciklopedije. Svaka od njih nastoji privući što više korisnika na svoju platformu kako bi im ponudili najnovije i najtočnije informacije iz svijeta. Kako bi se dobila što detaljnija analiza kvalitete dostupnog sadržaja na Wikipediji i Enciklopediji Britaniki, te razlike između te dvije enciklopedije, napravljena su razna istraživanja na tu temu. Ovdje ćemo navesti par najznačajnijih kako bi analizirali njihove rezultate. Kasnije u radu ćemo analizirati razlike i sličnosti između tih dvaju enciklopedije na osnovu usporedbe tekstova o tehnologiji fotografije, koji su na njima dostupni.

4.5.1. Istraživanje časopisa *Nature*

Britanski znanstveni časopis *Nature* je jedan od prvih koji je napravio usporedbu Wikipedije i Britanike i njihove kvalitete sadržaja. U početnom razdoblju Wikipedije kritičari su izrazili zabrinutost zbog sve većeg utjecaja Wikipedije, postavljajući pitanje može li se više neplaćenih urednika nositi s plaćenim profesionalcima kada je u pitanju točnost podataka. Pišući 2004. godine u internetskom časopisu TCS, bivši urednik Britanike Robert McHenry proglasio je jedan članak na Wikipediji (o američkom ocu Aleksandru Hamiltonu) - "onim što bi se moglo očekivati od srednjoškolca".⁵⁵ On je zaključio kako se otvaranjem postupka uređivanja svima, bez obzira na njihovu stručnost, dovelo u opasnost da pouzdanost nikada neće moći biti osigurana.

Ipak, istraživanje časopisa *Nature* sugerira da prednost Britanike možda nije toliko velika koliko se čini, barem kad je riječ o znanstvenim radovima. U samoj studiji su odabrani tekstovi s Wikipedije i Enciklopedije Britanike koji su pokrivali široki spektar znanstvenih disciplina, te su zatim poslani relevantnim stručnjacima na recenziju. Svaki je recenzent dobio za zadatak da prouči tekst o jednoj temi iz dviju enciklopedija, bez da im je prethodno rečeno koji je članak iz koje enciklopedije. Vraćene su ukupno 42 korisne recenzije od 50 poslanih, a zatim ih je pregledao tim iz časopisa *Nature*.⁵⁶ U pregledanim člancima otkriveno je samo osam ozbiljnih pogrešaka, poput pogrešnog tumačenja važnih pojmova, po četiri iz svake enciklopedije. Mnogo veći problem su bile brojne činjenične pogreške, propusti ili obmanjujuće izjave koje su nađene u obje enciklopedije: 162 u Wikipediji i 123 u Britanici.

⁵⁵ Usp. Robert McHenry – Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_McHenry (2020-10-12)

⁵⁶ Usp. Internet encyclopaedias go head to head – Nature. URL: <https://www.nature.com/articles/438900a> (2020-05-10)

Article name	Britannica			Wikipedia		
	Word count	Errors	Errors/word	Word count	Errors	Errors/word
Acheulean industry	500	1	0.002	417	7	0.016787
Agent Orange	252	2	0.00793	1270	2	0.0015748
Aldol reaction	130	4	0.030769	660	3	0.0045455
Archimedes' principle	350	2	0.0057143	607	2	0.0032949
Australopithecus africanus	235	1	0.0042553	496	1	0.0020161
Bethe, Hans	658	1	0.0015198	1823	2	0.0010971
Cambrian explosion	519	10	0.019268	702 (13 Dec.)	11	0.0157
Cavity magnetron	394	2	0.0050761	1121	2	0.0017841
Chandrasekhar, Subrahmanyam	365	4	0.010959	417	0	0
CJD	591	2	0.0033841	1373	5	0.0036417
Cloud	641	3	0.0046802	1689	5	0.0029603
Colloid	561	3	0.0053476	896	6	0.0066964
Dirac, Paul	837	10	0.011947	1044	9	0.0086207
Dolly	1334	1	0.00074963	807	4	0.0049566
Epitaxy	178	5	0.028090	235	2	0.0085108
Ethanol *	315	3	0.0095238	2631	5	0.0019004
Field effect transistor	588	3	0.0051020	933	3	0.00322
Haber process	241	1	0.0041494	531	2	0.0037665
Kinetic isotope effect	210	1	0.0047619	569	2	0.0035149
Kin selection	923	3	0.0032503	404	3	0.0074257
Lipid	349	3	0.0085960	676	0	0
Lomborg, Bjorn	518	1	0.0019305	1501	1	0.00066622
Lymphocyte	479	1	0.0020877	351	2	0.0056980
Mayr, Ernst	357	0	0	753	3	0.0039841
Meliaceae	152	1	0.0065789	281	3	0.010676
Mendeleev, Dmitry	1306	8	0.0061256	1134	19	0.016755
Mutation	728	8	0.010989	1557	6	0.0038536
Neural network	557	2	0.0035907	1233	7	0.0056772
Nobel prize	409	4	0.0097800	2052	5	0.0024366
Pheromone	313	3	0.0095847	461	2	0.0043384
Prion	473	3	0.0063425	1583	7	0.0044220
Punctuated equilibrium	943	1	0.0010604	1265	0	0
Pythagoras' theorem *	688	1	0.0014535	1899	1	0.00052659
Quark	1112	5	0.0044964	2060	0	0
Royal Greenwich Observatory	235	3	0.012766	532	5	0.0093985
Royal Society	416	6	0.014423	869	2	0.0023015
Synchrotron	770	2	0.0025974	1590	2	0.0012579
Thyroid	583	4	0.0068611	1459	7	0.0047978
Vesalius, Andreas	930	2	0.0021505	1174	4	0.0034072
West Nile Virus	245	1	0.0040816	1320	5	0.0037879
Wolfram, Stephen	475	2	0.0042105	559	2	0.0035778
Woodward, Robert Burns	873	0	0	2320	3	0.0012931
Total	22733	123		45254	162	
Mean	541.26	2.9286	0.0054106	1077.5	3.8571	0.0035798

Slika 10. Rezultati istraživanja časopisa *Nature*

To u prosjeku iznosi 2,92 pogreške po članku za Britaniku te 3,86 greške za Wikipediju. "Istraživanje koje je proveo časopis Nature – prvi koji je odlučio napraviti veću usporedbu Wikipedije i Britanike po pitanju točnosti podataka", napisano je u istome časopisu, "sugerira kako optužbe na račun Wikipedije nisu uvijek opravdane".

Urednici Britanike nisu raspravljali o rezultatima istraživanja, ali su sami obavili vlastite studije vezane za Wikipediju koje su otkrile brojne nedostatke. "Nemamo ništa protiv Wikipedije", izjavio je Tom Panelas, direktor korporativnih komunikacija u Britanici. "Ali nije stvar u tome da li se pogreške povremeno uvuku ili da li je nekoliko članaka loše napisano. Problem kod Wikipedije je što je puno članaka u takvom stanju. Ono što im treba je dobar urednik".⁵⁷ Određeni broj recenzenata časopisa Nature složio se s Panelasovom izjavom, komentirajući kako su prilikom pregleda članaka na Wikipediji ustanovili kako je dosta njih bilo loše strukturirano i zbunjujuće. Ova je kritika zapravo česta kod informacijskih stručnjaka koji ukazuju i na druge probleme s kvalitetom Wikipedijinih članaka, kao što je problem pretjeranog isticanja kontroverznih znanstvenih teorija. No, Michael Twidale, informacijski stručnjak sa Sveučilišta Illinois, je izjavio kako je najjači adut Wikipedije brzina kojom se informacije na njoj mogu ažurirati. Čimbenik koji recenzenti časopisa Nature nisu uzeli u obzir.⁵⁸

4.5.2. Istraživanje na Sveučilištu u Harvardu

"Tužno je vidjeti putanju Enciklopedije Britanike", izjavio je Feng Zhu, docent na odjelu za upravljanje tehnologijama i operacijama na Harvardu, koji u svom istraživanju detaljno opisuje uspon i pad informacijskog diva. "Bilo je puno istraživanja o točnosti Wikipedije, a rezultati su mješoviti - neke studije pokazuju da je jednako dobra kao i stručnjaci, druge pokazuju da Wikipedia uopće nije točna." Međutim, mnoge teme koje potražimo u Britanici – ili bilo kojoj drugoj enciklopediji - zapravo nisu uvijek točno opisane. "Većina sadržaja s kojima se svakodnevno bavimo nemaju odgovor koji bi se mogao provjeriti", kaže Zhu. "Sadržaj zapravo može biti prilično subjektivan ili čak kontroverzan." Povijest je pisana od strane pobjednika, stoga stvari koje čitamo mogu zvučati drugačije ako gledamo tko priča priču. Čak su i suvremena pitanja poput onih o imigraciji stanovništva, kontroli oružja, pobačaja i vanjske politike, otvorena za žustru raspravu ovisno o tome tko iznosi svoje mišljenje. Tijekom godina Britanika se obračunavala s tim problemom tražeći najuglednije stručnjake u svojim područjima

⁵⁷ Isto

⁵⁸ Isto

pokušavajući pružiti što vjerniji opis teme; dok je na drugu stranu Wikipedija pozvala svoje civilne urednike da zadrže ono što oni nazivaju neutralnim gledištem (Neutral point of view).⁵⁹

Postavlja se pitanje da li je objektivnost bolje postići uzimajući u obzir jedno stajalište ili mnogo njih? Zajedno s suautorom Shaneom Greensteinom, Zhu postavlja to pitanje u radu **"Do Experts or Collective Intelligence Write with More Bias? Evidence from Encyclopædia Britannica and Wikipedia"**. Masivni internet eksperiment zvan Wikipedija nudi jedinstven pogled na ovo pitanje. "Internet olakšava ljudima okupljanje; neki se znanstvenici brinu da će se ljudi sami smještati u grupe sa sličnom ideologijom", kaže Zhu. Kao rezultat toga, internet može dovesti do razvoja pristranih mišljenja i teorija koje se s vremenom mogu samo učvrstiti kao "činjenice".

Kako bi testirali tu teoriju, u ovom istraživanju su se ispitale političke pristranosti članaka na Wikipediji i Britanici analiziranjem 500 različitih fraza. U svrhu tog ispitivanja uzeli su se podaci iz baze podataka pojmova koju su razvili ekonomisti sa Sveučilišta u Chicagu, Matthew Gentzkow i Jesse Shapiro, kako bi pomoću nje ispitali pristranost novina. Gentzkow i Shapiro zajedno su proučavali govore koji su bili zabilježeni u kongresnoj evidenciji kako bi uz pomoć njih znanstveno identificirali 500 jedinstvenih fraza koje su koristili demokrati (npr. porezne olakšice, minimalna plaća, cijena goriva) i republikanci (npr. porez na smrt, sigurnost granica, rat protiv terorizma), ocjenjujući svaku prema njenom političkom nagibu.⁶⁰ U istraživanju su se usredotočili na tri pitanja: oblikuju li različiti proizvodni procesi političku pristranost sadržaja i ako da, u kojem smjeru? Da li kolektivna inteligencija rezultira većim postotkom pristranosti ili manjim? Da li niži troškovi prikupljanja, pohranjivanja, prikazivanja i revidiranja informacija oblikuju te razlike? Zhu i Greenstein su analizirali oko 4.000 članaka u Enciklopediji Britanici i Wikipediji i utvrdili koliko je različitih fraza korišteno u njima, čime su nastojali utvrditi njihovu pristranost i političko opredjeljenje. Otkrili su da su članci na Wikipediji bili pristraniji - njih 73 % koji su sadržavali navedene fraze, u usporedbi sa samo 34 % u Britanici.

Podijelivši članke u kategorije, istraživači su, na primjer, otkrili da su teme vezane uz frazu korporacije (eng. corporations) bile 11 % više pristrane prema demokratima, kao i teme poput vlade (eng. government) (9 %), obrazovanja (eng. education) (4 posto), građanska prava (eng. civil rights) (3 posto), i imigracije (eng. immigration) (4 posto). Ostale kategorije nisu imale dovoljno podataka za značajnu identifikaciju pristranosti. Naravno, ti podaci nam ne govore koji je od ta 2 izvora točan u svojim gledištima - samo kako se jedan uspoređuje s drugim. "Možemo samo reći kako Wikipedija više naginje lijevo u političkom pogledu", kaže Zhu.

⁵⁹ Usp. Greenstein, Shane; Zhu, Feng. Do Experts or Collective Intelligence Write with More Bias? Evidence from Encyclopædia Britannica and Wikipedia, 2014. URL: https://www.hbs.edu/faculty/Publication%20Files/15-023_e044cf50-f621-4759-a827-e9a3bf8920c0.pdf (2020-05-10)

⁶⁰ Isto

Tablica 1: Uspoređivanje različitih fraza u člancima na Wikipediji i Britanici

	Broj ponavljanja pojmova	Wikipedija		Britanika		Razlika
		S.V. ⁶¹	S.D. ⁶²	S.V.	S.D.	
Abortion	13	-0.14	0.23	-0.06	0.18	-0.07
American Politicians	438	-0.05	0.20	-0.05	0.19	0.00
Budgets	249	-0.02	0.16	-0.01	0.16	-0.02
Civil Rights	263	-0.15	0.26	-0.11	0.23	-0.03**
Corporations	28	-0.09	0.21	0.02	0.18	-0.11*
Crime	244	-0.04	0.19	-0.03	0.18	-0.01
Drugs	39	-0.02	0.23	-0.02	0.14	0.00
Education	311	-0.05	0.22	-0.01	0.15	-0.04***
Energy	52	-0.03	0.14	-0.02	0.13	-0.01
Family	126	-0.03	0.19	-0.03	0.13	0.00
Foreign Policy	524	0.01	0.17	0.01	0.13	-0.00
Trade	104	0.03	0.17	0.04	0.13	-0.01
Government	1183	-0.14	0.24	-0.05	0.17	-0.09***
Gun	9	-0.07	0.12	-0.13	0.16	0.07
Health Care	120	-0.03	0.24	-0.05	0.19	0.02
Homeland Security	132	-0.03	0.17	-0.04	0.19	0.01
Immigration	99	0.01	0.16	-0.02	0.14	0.04*
Infrastructure & Technology	277	-0.03	0.21	-0.02	0.13	-0.01
Employment	256	-0.03	0.19	-0.01	0.15	-0.01
Value	165	-0.05	0.22	-0.03	0.16	-0.03
Taxation	21	-0.15	0.22	-0.21	0.27	0.06
War & Peace	578	-0.01	0.17	-0.01	0.15	0.00
Welfare & Poverty	109	-0.03	0.19	-0.02	0.17	-0.01

Napomena: Izvješćujemo i o srednjim vrijednostima i o standardnim devijacijama za članke Wikipedije i Britanike: posljednji stupac prikazuje razliku u srednjim vrijednostima. Također testiramo postoji li značajno odstupanje razlike od nule.

** značajno - 10%; ** značajno - 5%; *** značajan - 1%.⁶³*

No najzanimljivije otkriće istraživanja je tvrdnja da što se više članaka revidira na Wikipediji, to će se vjerojatno oni pokazati manje pristranima - što je izravno u suprotnosti s teorijom da bi se ideološke

⁶¹ Srednja vrijednost

⁶² Standardna devijacija

⁶³ Usp. Greenstein, Shane; Zhu, Feng. Do Experts or Collective Intelligence Write with More Bias? Evidence from Encyclopædia Britannica and Wikipedia, 2014. URL: https://www.hbs.edu/faculty/Publication%20Files/15-023_e044cf50-f621-4759-a827-e9a3bf8920c0.pdf (2020-05-10)

skupine mogle s vremenom okupljati u skupine istomišljenika. Ako Wikipedija želi poboljšati svoju objektivnost, Zhu preporučuje poticanje urednika da prvo revidiraju najčitanije članke, kao i poticanje ljudi s različitim političkim mišljenjima na uređivanje istih članaka.

4.5.3. Usporedba Wikipedije i Britanike na temu nacionalne povijesti

U radu (*Don't Mention the War: A Comparison of Wikipedia and Britannica Articles on National Histories*), obavljena je kvantitativna usporedba povijesnih članaka pisanih od strane stručnjaka i mnoštva neovisnih urednika, analizirajući dostupne članke s engleske Wikipedije i Britanike. Da bi članke stavili u određenu kvantitativnu perspektivu, izdvajale su se godine koje su se vezivale uz određena vremenska razdoblja kako bi se proučila vremensko-povijesna crta nacija rastegnuta tijekom posljednjih tisuću godina.⁶⁴ Cilj je bio ponuditi prvo veliko kvantitativno istraživanje o tome kako se povijesni članci koje su napisali stručnjaci iz Britanike uspoređuju s onima koje su zajednički izradili na Wikipediji razni samostalni urednici. Prihvaćajući se uloge čitatelja istraživači su odlučili istražiti kako su nacionalne povijesti država članica UN-a predstavljene u tim enciklopedijama. Točnije, pokušale su se kvantificirati vremenske, tematske i jezične razlike u dostupnim člancima. Iz tekstova članaka dohvaćani su svi spomenuti datumi (u obliku četveroznamenastih brojeva između 1000 i 1999) nakon čega ih se koristilo kao jedinicu za usporedbu u skupovima podataka. Za procjenu razlika u spominjanju određenih vremenskih razdoblja primjenjivala se metoda filtriranja zasnovana na randomizaciji, a potom i statističko zaključivanje. Rezultate istraživanja su analizirali povjesničari. Što se tiče usporedbe jezičnih značajki, tu se primijenila statistička analiza teksta kroz primjenu niza dobro uspostavljenih testova čitljivosti.⁶⁵ Usredotočilo se na povijest 193 zemlje koje su trenutačne države članice UN-a. Iako je Wikipedija prisutna u više jezičnih verzija, u ovoj se analizi odlučilo usredotočiti samo na njezino englesko izdanje. Razlog tomu je taj što je Enciklopedija Britanika dostupna samo na engleskom jeziku, stoga višejezična usporedba nije bila moguća. Oba skupa podataka su bila izdvajana u HTML formatu, nakon čega su se "čistila" korištenjem analizatora *BeautifulSoup* kako bi se izuzeli tekst i oznake kao što su naslovi i podnaslovi članaka, fusnote, popis literature itd., tako da bi od oba skupa podataka ostali samo glavni tekstovi članaka. Kako bi se osigurala pouzdanost metode vađenja podataka, provjeravalo se jesu li izvađene brojevi godine, a ne brojevi koji pokazuju, na primjer, visinu. Za svaki skup podataka stvaralo se slučajni uzorak od 1.000 izvađenih četveroznamenastih brojeva ravnomjerno podijeljenih tijekom 10 stoljeća, nakon čega se zatražilo od 3 neovisna programera da svaki broj procijene ili kao validan datum

⁶⁴ Usp. Samoilenko, Anna...[et al.]. (*Don't Mention the War: A Comparison of Wikipedia and Britannica Articles on National Histories*). // World Wide Web Conference. Lyon, 2018., str. 843.

⁶⁵ Isto, str. 845.

ili kao neki drugi broj koji nije relevantan za istraživanje.⁶⁶ Nakon toga se brojevi ubacuju u program za vizualnu simulaciju podataka gdje kao rezultat simulacije dobivamo dvije vremenske crte žarišnih točaka (Wikipedija i Britanika) za svaku zemlju.

Slika 11. Dohvaćanje godina unutar članaka u svrhu usporedbe pokrivenosti povijesnih razdoblja

Rezultati istraživanja su u konačnici pokazali kako su obje enciklopedije pristrane zbog češćeg pisanja o najnovijim razdobljima, a manje o daljoj prošlosti. Taj oblik "nedavne pristranosti" je prisutniji u Wikipediji, koja stavlja vrlo snažan naglasak na razdoblje Prvog i Drugog svjetskog rata. Treba naglasiti kako su prethodna istraživanja pokazala da to vrijedi i za druga jezična izdanja Wikipedije. Autori istraživanja pripisali su to općoj psihološkoj tendenciji da se nedavne povijesne događaje doživljava mnogo bitnijima. Također je ustanovljeno kako je kod obje enciklopedije ustanovljeno kako je prisutna snažna eurocentrična pristranost kod pisanja povijesnih članaka. Povijest europske regije u prosjeku je usporedno detaljna i izjednačena u cijelom njihovom vremenskom okviru, dok za afričke zemlje i male otočne države Oceanije vremenski rasponi pokrivaju samo ograničeni broj desetljeća. "Ovu

⁶⁶ Isto

eurocentričnu pristranost u profesionalnoj historiografiji su kritizirali povjesničari, ali o njoj još nije bilo riječi u kontekstu Enciklopedije Britanike". Što se tiče jezika i načina pisanja, obje enciklopedije pokazuju opća svojstva akademske engleske proze. Što se tiče čitljivosti teksta, Wikipedija je sa svojim jednostavnijim načinom pisanja privlačnija široj publici.

Treba naglasiti i kako je otkriveno da Wikipedija pretjerano naglašava razdoblja sukoba i rata, s posebnim naglaskom na događaje dobro poznate široj javnosti, kao što su Francuska revolucija, Prvi i Drugi svjetski rat, itd. Članci Britanike ne pokazuje takvu vrstu pristranosti.⁶⁷

5. Metodologija istraživanja

5.1. Cilj i svrha istraživanja

Cilj istraživanja je dobiti spoznaju o trenutačnom kvantitativnom i kvalitativnom stanju dostupnih tekstova o tehnologiji fotografije na Wikipediji, mrežnoj enciklopediji slobodnog sadržaja, te Enciklopediji Britanici, najstarijoj enciklopediji na engleskom jeziku koja je još u produkciji. Svrha istraživanja je da se na temelju rezultata istraživanja pomogne korisnicima prilikom odabira najrelevantnijih tekstova vezanih uz tehnologiju fotografije. Isto tako bi se pokušalo ukazati na mane u tekstovima kako bi se potencijalno jednog dana na njima izvršila izmjena sadržaja.

S obzirom na to, pokušat će se odgovoriti na istraživačka pitanja: 1. Postoji li razlika u kvaliteti sadržaja koji se nudi na tim dvjema enciklopedijama? 2. Koje su sličnosti, a koje različitosti? 3. Postoji li razlika u pouzdanosti sadržaja? Na ta pitanja nastojat će se odgovoriti kroz pretraživanje dostupnog sadržaja na temu tehnologije fotografije.

5.2. Istraživački uzorak

Istraživački uzorak koji će se koristiti su dostupni tekstovi na temu tehnologije fotografije s mrežnih enciklopedija - Wikipedije i Enciklopedije Britanike. Točnije, koristit će se članci s engleske Wikipedije zato što su oni najbogatiji informacijama, te zato što je Enciklopedija Britanika dostupna samo na engleskom jeziku. Što se tiče specifičnih članaka koji će se koristiti, u pitanju su Wikipedijin članak "**Science of photography**" koji je dostupan preko poveznice - https://en.wikipedia.org/wiki/Science_of_photography. Iz pregleda članka ustanovljeno je kako se on najviše dotiče tematike tehnologije fotografije, pa će se on koristiti za ovu usporedbu. Dostupan je i članak na Wikipediji pod imenom "**Photography**" (<https://en.wikipedia.org/wiki/Photography>), te iako dio članka pokriva i tematiku povijesti fotografije i njenog kulturnog utjecaja, dostupna su poglavlja koja se dotiču tehnološke prirode fotografije pa će se i on uzeti u obzir. Što se tiče Enciklopedije Britanike, kao

⁶⁷ Isto, str. 850.

glavni članak za usporedbu će se uzeti "**Technology of photography**"

(<https://www.britannica.com/technology/technology-of-photography>).

Razlog za korištenja samo tri gore navedena članka je taj što su tematski najbliži onome što se istražuje, a to su tekstovi na temu tehnologije fotografije. Isto tako oni u sebi imaju dovoljna sadržaja za provedbu uspješne usporedbe koja će nam dati odgovore na istraživačka pitanja.

5.3. Metoda istraživanja

Metoda istraživanja koja će se koristiti je metoda analize sadržaja. Analiza sadržaja je vrsta istraživačke metoda koja se koristi u svrhu utvrđivanja prisutnosti određenih riječi, tema ili pojmova unutar određenih kvalitativnih podataka (tj. teksta). Koristeći se tom metodom istraživanja, istraživači su u mogućnosti kvantificirati i analizirati prisutnost, značenja i odnose takvih određenih riječi, tema ili koncepata. Tim načinom istraživači mogu donijeti određeni zaključak o porukama u tekstovima, o piscima, publici, pa čak i kulturi i vremenu koji čine pozadinu tog teksta.⁶⁸

U sklopu te metode istraživanja napraviti će se i Flesch-Kincaid test čitljivosti. To je alat za izračunavanje približne težine čitanja tekstova na engleskom jeziku. Oslanja se na strukturu engleskog jezika. Prilikom izračuna Fleschove ocjene čitljivosti, prvo što se uzima u obzir su duljina rečenice i duljina riječi u rečenici. Prilikom procesa ocjenjivanja navedeno je kako kratke rečenice i male riječi dobivaju višu ocjenu, dok duge rečenice i duže riječi dobivaju niže ocjene. Rezultat od 100 ili više označava kako je sadržaj vrlo jednostavan i lagan za čitanje. Ocjena od 60-70 znači da je sadržaj na razini za čitatelje srednje klase (osnovna i srednja škola), a ocjena od 0-30 navodi kako rad više odgovara onima s višim stupnjem obrazovanja. Test su razvili J. Peter Kincaid i njegov tim u ugovoru s američkom mornaricom 1975. godine. Test je prvi put koristila američka vojska u svrhu procjene težine tehničkih priručnika 1978. godine, a ubrzo nakon toga postao je vojni standard Sjedinjenih Američkih Država.

Test se izvodi na sljedeći način:

- Pod broj 1: Izračunajte prosječni broj korištenih riječi po rečenici.
- Pod broj 2: Izračunajte prosječni broj slogova po riječi.
- Pod broj 3: Pomnožite prosječni broj riječi s 0,39 i dodajte ga prosječnom broju slogova po riječi pomnoženom s 11,8.
- Pod broj 4: Od rezultata oduzmite 15,59.

⁶⁸ Usp. Content Analysis – Columbia Public Health. URL: <https://www.publichealth.columbia.edu/research/population-health-methods/content-analysis> (2020-10-16)

Specifična matematička formula koja se koristi je: $FKRA = (0,39 \times ASL) + (11,8 \times ASW) - 15,59$, gdje je:

- FKRA = Flesch-Kincaid Reading Age (Preporučena dob za čitanje)
- ASL = Average Sentence Length (Prosječna duljina rečenice)
- ASW = Average Number of Syllable per Word (Prosječni broj sloga po riječi)

Tablica 2. Flesch-Kincaid test tablica

Rezultat	Opis
90-100	Vrlo lako za čitanje. Razumljivo prosječnom 11-godišnjem učeniku.
80-90	Jednostavno za čitanje.
70-80	Prilično jednostavno za čitanje.
60-70	Lako razumljivo učenicima dobi 13-15 godina.
50-60	Prilično teško za čitanje.
30-50	Teško za čitanje. Primjereno studentima diplomskog studija.
0-30	Vrlo teško za čitanje. Primjereno za osobe sa završenim diplomskim studijem.

Uz njega je korištena i usporedba kvantitete sadržaja analiziranjem količine podataka koji se nalaze unutar navedenih članaka. Tako možemo dobiti bolju sliku o količini sadržaja. Što se tiče kvalitete sadržaja, tu će se iznijeti zapažanja o kvaliteti sadržaja na temelju osobnog poznavanja polja fotografije, dakle, uspoređujući sadržaj članaka s fotografskim znanjem koje autor istraživanja posjeduje (stečeno zvanje fotografskog dizajnera) te prolazeći kroz izvore koji su se u člancima koristili za navođenje citata kako bi se procijenila relevantnost onoga što se navodi.

6. Usporedba Wikipedije i Britanike na temelju tekstova o tehnologiji fotografije

Postojeće usporedbe i istraživanja koja su prikazana u poglavlju **4.5. Prijašnji radovi na temu usporedbe Wikipedije i Enciklopedije Britanike**, nam nude dobru sliku o pojedinim razlikama koje postoje između Wikipedije i Enciklopedije Britanike. Kao što je više puta spomenuto, te enciklopedije se ponajviše razlikuju po pitanju načina na koji se za njih stvara sadržaj. I Wikipedija i Britanika imaju urednike koji uređuju sadržaj samih članaka koji se nalaze na njihovim mrežnim stranicama, no glavna je

razlika što na Wikipediji bilo tko može postati neovisni urednik koji može pridonijeti kvaliteti (ili obrnuto) samog članka. Uređivanje na Britanici je nešto što je u većini slučajeva rezervirano za stručnjake koji su eksperti iz raznoraznih područja znanosti. Upravo radi tog aspekta su se vodile polemike oko toga koji od ova dva mrežna izvora predstavlja relevantniji izvor. Kao što smo mogli vidjeti, istraživanja ne naginju previše ni na jednu, ni na drugu stranu. Kako bi pridonijeli usporedbi tih dvaju najpoznatijih internetskih enciklopedija, u ovom poglavlju će se dati primjer njihove usporedbe koristeći se dostupnim člancima na temu "Tehnologija fotografije". Valja napomenuti kako članci ne moraju dijeliti svoj naslov s imenom teme koja se istražuje, ali moraju imati dotičnih točaka sa samom temom tj. moraju imati poglavlja koja opisuju tehnologiju fotografije.

6.1. Dostupni članci na Wikipediji

Science of photography (Znanost o fotografiji)

Na samom uvodu u članak pojavljuje se poruka "Ovaj članak treba dodatno citirati radi njegove verifikacije. Molimo pomozite poboljšati ovaj članak dodavanjem citata iz pouzdanih izvora. Materijal bez izvora može se osporiti i ukloniti". Spuštajući se stranicom prema poglavlju **7 Izvori (References)**, odmah možemo vidjeti koji je razlog iza te poruke.

References [edit]

1. [^] "Science of Photography" . *Photography.com*. Archived from the original on Feb 13, 2008. Retrieved 2007-05-21.
2. [^] Kirkpatrick, Larry D.; Francis, Gregory E. (2007). "Light". *Physics: A World View* (6 ed.). Belmont, California: Thomson Brooks/Cole. p. 339. ISBN 978-0-495-01088-3.
3. [^] <https://www.nikonusa.com/en/learn-and-explore/a/ideas-and-inspiration/phase-fresnel-from-wildlife-photography-to-portraiture.html>
4. [^] <http://pietrzyk.us/ieee-spectrum-shows-off-new-lens-technology-2/>
5. [^] "TrekLens – JoBurg Skyline and Light Trails Photo" . *treklens.com*. Retrieved 4 April 2010.

Slika 12. Izvori na stranici *Science of Photography*

Broj literature i stranica koje se navode kao izvori citiranja za navedeni članak je iznimno mali. Osim toga, pretraživanjem stranica se može ustvrditi kako njihov sadržaj nije najkvalitetniji, dok se pretraživanjem jednog od navedenih izvora, web stranice "*TrekLens – JoBurg Skyline and Light Trails Photo*", ne može pristupiti sadržaju stranice. U svrhu bolje analize sadržaja članka, korištena je analiza

članka na Wikipediji "Science of photography", uz pomoć stranice *Wordcounter* (<https://wordcounter.net/>).

Tablica 3. Sadržaj stranice (preveden s engleskog)

- 1 Optika
 - 1.1 Camera obscura
 - 1.2 Objektivi
 - 1.2.1 Aberacija
 - 1.3 Fokus
 - 1.4 Granica difrakcije
- 2 Kemijski procesi
 - 2.1 Želatinsko srebro
 - 2.2 Dagerotipija
 - 2.3 Proces kolodija (mokre ploče) i ambrotip
 - 2.4 Cijanotipovi
 - 2.5 Postupci platine i paladija
 - 2.6 Bikromat desni
 - 2.7 C-printovi i film u boji
- 3 Digitalni senzori
- 4 Praktične implementacije
 - 4.1 Zakon uzajamnosti
 - 4.2 Zamućenje pokreta
 - 4.3 Rezolucija zrna filma
- 5 Prilog šumu na fotografijama
 - 5.1 Kvantna učinkovitost
 - 5.2 CCD i druge fotodiode
 - 5.3 Fotomultiplikator
 - 5.4 Aliasing
- 6 Vidi
- 7 Izvori

2,780 words 16,910 characters

Your text might contain writing issues - Check now

GRAMMAR & SPELL CHECK OFF THEASURUS CASE ACTIVITY SAVE GOAL AUTO SAVE OFF CLEAR UNDO REDO MORE (9)

Science of photography
 From Wikipedia, the free encyclopedia
 Jump to navigationJump to search

This article needs additional citations for verification. Please help improve this article by adding citations to reliable sources. Unsourced material may be challenged and removed.
 Find sources: "Science of photography" – news · newspapers · books · scholar · JSTOR (January 2019) (Learn how and when to remove this template message)
 The science of photography is the use of chemistry and physics in all aspects of photography. This applies to the camera, its lenses, physical operation of the camera, electronic camera internals, and the process of developing film in order to take and develop pictures properly [1]

Contents

- 1 Optics
 - 1.1 Camera obscura
 - 1.2 Lenses
 - 1.2.1 Aberration
 - 1.3 Focus
 - 1.4 Diffraction limit
- 2 Chemical processes
 - 2.1 Gelatin silver
 - 2.2 Daguerreotypes
 - 2.3 Collodion process and the ambrotype
 - 2.4 Cyanotypes
 - 2.5 Platinum and palladium processes
 - 2.6 Gum bichromate
 - 2.7 C-prints and color film
- 3 Digital sensors
- 4 Practical applications
 - 4.1 Law of reciprocity
 - 4.2 Motion blur
 - 4.3 Film grain resolution
- 5 Contribution to noise (grain)
 - 5.1 Quantum efficiency

Get Grammarly for WordCounter.net

Instant Check for Plagiarism, Grammar & Spelling Issues

Check Your Text

How it works »

Details

Words	2,780
Characters	16,910
Sentences	113
Paragraphs	130
Reading Level	College Graduate
Reading Time	10 mins 7 sec
Speaking Time	15 mins 26 sec

More (12) Share

Keyword Density x1 x2 x3

light	30 (3%)
film	27 (3%)
lens	26 (3%)
camera	23 (2%)
exposure	23 (2%)
speed	19 (2%)
shutter	18 (2%)
photography	15 (2%)
image	15 (2%)
article	14 (1%)

Slika 13. Analiza članka *Science of photography*

Analiza članka će se iskoristiti za bolju usporedbu s dostupnim člancima na Enciklopediji Britanici. Nakon analize članka u spomenutom programu dobivamo informaciju kako je sačinjen od 2.789 riječi, te da prosječno vrijeme čitanja cijelog članka iznosi 10 minuta i 7 sekundi. Treba naglasiti kako je prosječno vrijeme izračunato po brzini čitanja od 275 riječi u minuti, tako da ono može varirati kod čitatelja. Popis najčešćih ključnih pojmova nam može dati približnu sliku onoga o čemu se piše u članku. To su skoro sve pojmovi koji su vezani uz proces koji se dešava prilikom fotografiranja. Tako tu nalazimo pojmove kao što su: film, što je referenca na fotografski film koji se koristio u vrijeme analogne fotografije; ekspozicija, tj. proces izlaganja fotoosjetljivog materijala (filma, ploče, papira, senzora i sl.) svjetlosti.

Tablica 4. Popis najčešćih ključnih pojmova (*Science of photography*)⁶⁹

10 najčešćih pojmova	
Light (svjetlo)	30 (3%)
Film	27 (3%)
Lens (objektiv)	26 (3%)
Camera (kamera)	23 (2%)
Exposure (ekspozicija)	23 (2%)
Speed (brzina)	19 (2%)
Shutter (zavjesa okidača)	18 (2%)
Photography (fotografija)	15 (2%)
Image (slika)	15 (2%)

Za provedbu Flesch-Kincaid testa korištena je stranica *Webfx.com* (<https://www.webfx.com/tools/read-able/>), a kao konačan rezultat testiranja je dobiven broj 51.7, što spada pod kategoriju "Prilično teško za čitanje".

Što se tiče sadržaja samog članka, članak započinje opisom generalnih fotografskih pojmova kao što su Camera Obscura, vrste objektiv, fotografski kemijski procesi, itd. Teme su dobro pokriven, nudeći mogućnost pretraživanja dodatnih članaka preko poveznica koje su ponuđene unutar samih članaka. Na stranici su dostupne i slike koje prate temu samih članaka. Kao jedna od mana može se navesti nedovršeno drugo poglavlje koje obrađuje temu fotografskih kemijskih procesa. Unutar njega možemo vidjeti podjelu na nekoliko potpoglavlja koja nisu uopće opisana, nego samo sadrže poveznice koje vode na druge Wikipedijine članke koji detaljnije opisuju navedena potpoglavlja. Na dnu članka nam se nudi poglavlje **6 See also (Vidi)**, koje nas preko niza poveznica vodi na teme koje imaju dodirnih točaka s navedenim člankom.

Kao jedna od velikih mana članka se može navesti iznimno mali broj slika i fotografija kojih u članku ima samo 6. Za temu kao što je znanost o fotografiji, takav potez je krajnje nelogičan. Jednaka kritika se odnosi i na broj videozapisa kojih nema ni u ovom, ni u sljedećem članku s Wikipedije.

⁶⁹ Korištena aplikacija ne nudi precizniji izračun postotaka pa se zato u tablici navode postotci koje aplikacija pruža i koji približno odgovaraju vrijednostima utvrđenima prilikom analize sadržaja putem aplikacije za brojanje riječi.

Photography (Fotografija)

Wikipedijin članak "**Photography**" (<https://en.wikipedia.org/wiki/Photography>) je dosta opsežniji što se tiče samog sadržaja.

The screenshot shows the WordCounter.net interface. At the top, it displays '6,874 words 45,318 characters'. Below this, there's a Grammarly advertisement. The main content area shows the Wikipedia article text, with a table of contents on the left. On the right, there are two detailed statistics tables.

Category	Value
Words	6,874
Characters	45,318
Sentences	252
Paragraphs	207
Reading Level	College Graduate
Reading Time	25 mins 0 sec
Speaking Time	38 mins 11 sec

Keyword	Count	Percentage
photography	134	7%
camera	68	3%
image	51	3%
color	50	2%
digital	42	2%
images	41	2%
film	36	2%
light	35	2%
first	34	2%
photographic	32	2%

Slika 14. Analiza članka *Photography*

Članak je sačinjen od 6.874 riječi, te prosječno vrijeme čitanja cijelog članka iznosi 25 minuta. Također, treba naglasiti kako je prosječno vrijeme izračunato po brzini čitanja od 275 riječi u minuti, tako da ono može varirati kod čitatelja. Nakon provedbe Flesch-Kincaid testa čitljivosti, koristeći stranicu *Webfx.com* (<https://www.webfx.com/tools/read-able/>), kao konačan rezultat dobiven je broj 48.5, što spada pod kategoriju "Teško za čitanje. Primjereno studentima diplomskog studija".

Tablica 5. Popis najčešćih ključnih pojmova (*Photography*)

10 najčešćih pojmova	
Photography (fotografija)	134 (7%)
Camera (kamera)	68 (3%)
Image (slika)	51 (3%)
Color (Boja)	50 (2%)
Digital (digitalno)	42 (2%)
Images (slike)	41 (2%)
Film	36 (2%)
Light (svjetlo)	35 (2%)
Photographic (fotografsko)	32 (2%)

Za razliku od prethodno analiziranog članka, ovaj članak započinje povijesnim opisom razvoja fotografije, pri tome opisujući slične teme kao i kod prijašnjeg članka. Jedina je razlika što se ovdje malo više ide u dubinu s opisom, pa je moguće vidjeti detaljniji opis analogne i digitalne fotografije. Prisutan je pozamašan broj poveznica koje se nadovezuju na raznorazne fotografske pojmove. Poglavlje s nazivom **3 Techniques (Fotografske tehnike)** opisuje razne fotografske tehnike koje se mogu primijeniti prilikom fotografiranja. No to je i zadnje poglavlje unutar članka koje se bavi tematikom tehnologije fotografije. Ostala poglavlja su više manje vezana uz kulturni utjecaj fotografije. Valja napomenuti kako je po pitanju citirane literature ovdje situacija mnogo bolja nego u prijašnjem članku, jer se ovdje navodi čak 69 različitih izvora.

Što se tiče dodatnih opcija koje se nude unutar oba članka, tu se mogu navesti opcija **Edit (Uređivanje)** koja nas odvodi u prostor za uređivanje samog članka. Uređivanje je poprilično jednostavno, te je preporučen odabir opcije **Vizualno uređivanje** koja nudi mogućnost uređivanja članka koristeći jednostavan unos teksta i drugih tipova sadržaja unutar članka. Moguće je otići i na opciju **View history (Vidi povijest)** koja nam nudi prikaz kompletne povijesti prijašnjeg uređivanja članka. Svakako treba naglasiti kako je sami pregled povijesti uređivanja vizualno jako neprivlačan, te postoji mogućnost kako svojim izgledom može uplašiti običnog korisnika. Svakako treba pohvaliti opciju **Download as PDF (Preuzmi PDF datoteku)** koja nam nudi mogućnost preuzimanja članka u obliku PDF datoteke za izvanmrežno čitanje. Treba naglasiti i kako je prisutan veliki broj slika i fotografija koje nam nude

vizualni opis određenih fotografskih tehnologija te ostalih fotografskih tehnika, pa tako tu imamo slike o Cameri Obscuri, razvoju fotografija u mračnoj komori, prvoj fotografiji u boji itd. Bilo bi lijepo da se u to sve moglo ubaciti i koji edukativni video zapis kojih fali u jednom i drugom članku s Wikipedije.

6.2. Dostupni članci na Enciklopediji Britanici

Kao glavni članak na Britanici korišten za usporedbu s analiziranim Wikipedijinim člancima, odabran je članak "**Technology of Photography**" koji je dostupan preko poveznice - <https://www.britannica.com/technology/technology-of-photography>.

WORD Counter.net Every Word Counts

Home Blog More Sign in

20,120 words 131,870 characters

Your text might contain writing issues - Check now

GRAMMAR & SPELL CHECK OFF THEASURUS CASE ACTIVITY SAVE GOAL AUTO-SAVE OFF CLEAR UNDO REDO MORE (9)

[Technology of photography](#)
WRITTEN BY
Helmut Erich Robert Gernsheim [See All Contributors](#)
Photo-historian and author. Founder of the Gernsheim Collection. Regents Professor of Art, University of California, Riverside, 1984. Guest Professor, University of California, Santa Barbara, 1985 and...

[See Article History](#)
[photography](#)
[photography](#)
[Learn about the chemistry of early photographic processes.](#)
© American Chemical Society (A Britannica Publishing Partner)
[See all videos for this article](#)
[Technology of photography, equipment, techniques, and processes used in the production of photographs.](#)

The most widely used photographic process is the black-and-white negative-positive system (Figure 1). In the camera the lens projects an image of the scene being photographed onto a film coated with light-sensitive silver salts, such as silver bromide. A shutter built into the lens admits light reflected from the scene for a given time to produce an invisible but developable image in the sensitized layer, thus exposing the film.

Figure 1: [Sequence of negative-positive process, from the photographing of the original scene to enlarged print \(see text\).](#)
Figure 1: [Sequence of negative-positive process, from the photographing of the original scene to enlarged print \(see text\).](#)
Encyclopædia Britannica, Inc.
During development (in a darkroom) the silver salt crystals that have been struck by the light are converted into metallic silver, forming a visible deposit or density. The more light that reaches a given area of the film, the more silver salt is rendered developable and the denser the silver deposit that is formed there. An image of various brightness levels thus yields a picture in which these brightnesses are tonally reversed—a negative. Bright subject details record as dark or dense areas in the developed film; dark parts of the subject record as areas of low density, i.e., they have little silver. After development the film is treated with a fixing bath that dissolves away all undeveloped silver salt and so prevents subsequent darkening of such unexposed areas. Finally, a wash removes all soluble salts from the film emulsion, leaving a permanent negative silver image within the gelatin layer.

A positive picture is obtained by repeating this process. The usual procedure is enlargement: the negative is projected onto a sensitive paper carrying a silver halide emulsion similar to that used for the film. Exposure by the enlarger light source again yields a latent image of the negative. After a development and processing sequence the paper then bears a positive silver image. In contact printing the negative film and the paper are placed face to face in intimate contact and exposed by diffused light shining through the negative. The dense (black) portions of the negative image result in little exposure of the paper and, so, yield light image areas; thin portions of the negative let through more light and yield dark areas in the print, thus re-creating the light values of the original scene.

Get Grammarly for WordCounter.net

Instant Check for Plagiarism, Grammar & Spelling Issues

Check Your Text

How it works »

Details

Words	20,120
Characters	131,870
Sentences	943
Paragraphs	440
Reading Level	College Graduate
Reading Time	1 hr 13 mins
Speaking Time	1 hr 52 mins

More (12) Share

Keyword Density

film	200 (3%)
image	192 (3%)
light	186 (3%)
lens	167 (3%)
colour	154 (3%)
camera	136 (2%)
exposure	117 (2%)
silver	89 (1%)
cameras	82 (1%)
such	74 (1%)

Slika 15. Analiza članka *Technology of Photography*

Članak je sačinjen od 20.120 riječi, te prosječno vrijeme čitanja cijelog članka iznosi 1 sat i 13 minuta.⁷⁰ Nakon provedbe Flesch-Kincaid testa čitljivosti, koristeći stranicu *Webfx.com*, kao konačan rezultat dobiven je broj 40.8, što spada pod kategoriju "Teško za čitanje. Primjereno studentima diplomskog studija".

Na prvi pogled se odmah može vidjeti kako je članak na Britanici veći nego oba članka na Wikipediji zajedno.

Tablica 6. Popis najčešćih ključnih pojmova (*Technology of photography*)

10 najčešćih pojmova	
Film	200 (3%)
Image (slika)	192 (3%)
Light (svjetlo)	186 (3%)
Lens (objektiv)	167 (3%)
Colour (boja)	154 (3%)
Camera (kamera)	136 (2%)
Exposure (ekspozicija)	117 (2%)
Silver (srebro)	89 (1%)
Photographic (fotografsko)	74 (1%)

Valja napomenuti i rezultat Flesch-Kincaid testa, koji nam indicira kako se ovdje radi o zahtjevnijem i (vjerojatno) profesionalnije napisanom tekstu od onoga u člancima na Wikipediji. To se može vidjeti i po broju poglavlja i potpoglavlja kojih ima podosta. Podjela poglavlja je odlična, te se svako poglavlje nadovezuje na sljedeće. Raspored sadržaja je iznimno dobro izveden, te je sve potkrijepljeno provjerenim informacijama. Kao i u člancima na Wikipediji, i ovdje postoje poveznice koje nas vode na vanjske članke gdje je moguće malo detaljnije istražiti označene pojmove.

Kao jedan od pokazatelja koliko daleko idu poglavlja s detaljnim opisom sadržaja, navesti ćemo poglavlje "Black-and-white processing and printing" (Razvijanje i printanje crno-bijele fotografije). Samo ono ima 2 potpoglavlja unutar kojih se nalazi još 10 dodatnih potpoglavlja. Tu nam se detaljno opisuje proces razvoja fotografskih filmova, te kemijskog procesa koji se odvija prilikom tog procesa. Nakon

⁷⁰ Treba naglasiti kako je prosječno vrijeme izračunato po brzini čitanja od 275 riječi u minuti, tako da ono može varirati kod čitatelja.

toga se objašnjava proces printanja/razvoja fotografija na fotografski papir, te se čak nudi opis fotografskog papira gdje se navode razne vrste koje se mogu koristiti prilikom razvoja fotografija. Kvaliteta sadržaja je jednostavno bolja u svakom pogledu od one na Wikipediji, te je jasno vidljivo kako je sve profesionalnije napisano i uređeno.

Čak i na području dodatnih opcija vidimo značajnu razliku od onih na Wikipediji. Za pristup medijskom sadržaju sve što je potrebno je kliknuti na opciju **Media (Mediji)** gdje možemo vidjeti sve slike i video zapise koji su korišteni kroz članak. I slike i video zapisi su odvojeni tako da se mogu lakše pregledavati i preuzimati. Najveća razlika od članaka na Wikipediji se primijeti prilikom odabira opcije **Info (dodatne informacije)** gdje nam se nude razne mogućnosti, kao što su dodatni izvori informacija, popis ljudi koji su uređivali članak, dodatna literatura za čitanje, itd.

External Websites			
Article History			
Type	Description	Contributor	Date
	Media added.	The Editors of Encyclopaedia Britannica	Feb 10, 2017
	Add new Web site: The Victorian Web - Nineteenth-Century Photography: A Timeline.	Gloria Lotha	Oct 21, 2016
	Media added.	Michele Metych	Apr 15, 2016
	Added video.	Amy Tikkanen	Nov 25, 2014
	Add new Web site: Buzzle.com - Photo Development.	Parul Jain	Jul 06, 2012
	Add new Web site: How Stuff Works - How Cameras Work.	Parul Jain	Jul 06, 2012
	Added diagrams depicting primary colours of light and primary colours of ink.	Richard Pallardy	May 17, 2010
	Article revised.	The Editors of Encyclopaedia Britannica	Jun 14, 2002
	Article revised.	The Editors of Encyclopaedia Britannica	May 31, 2002
	Article added to new online database.	The Editors of Encyclopaedia Britannica	Jul 26, 1999

Slika 15. Povijest uređivanja članka *Technology of photography*

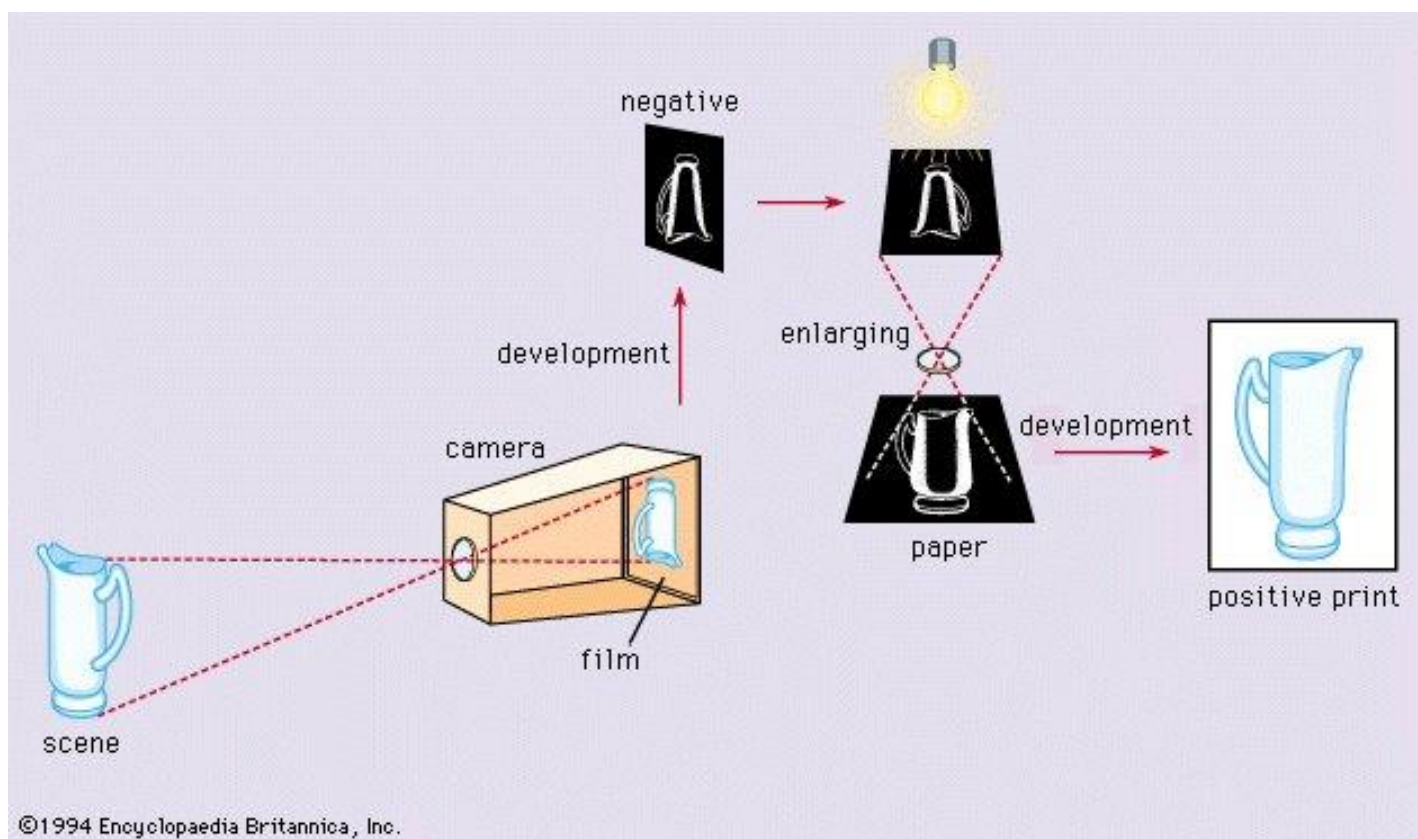
Tu su još opcije printanja samog članka, generiranja citata za članak te ostavljanja recenzije. Valjalo bi naglasiti i kako su u samom članku uvrštena 2 edukativna videa gdje prvi obrađuje tematiku kemijskog procesa koji se događa iza razvoja fotografija koristeći se raznim fotografskim tehnikama, dok drugi obrađuje mnogo noviju temu koja se bavi procesom kopiranja podataka na mikrofilm koji se čuvaju u svrhu produženja njihova vijeka trajanja u bunkeru u Allgau, Njemačka. Tu je i značajan broj slika koje objašnjavaju razne fotografske procese kao što je sustav rada fotoaparata s jednom lećom (eng. Single lens reflex camera), proces razvoja negativa u pozitiv itd.

Kada se sve te opcije sagledaju, jasno je kako je članak na Britanici u svemu kvalitetniji od sličnih članaka na Wikipediji. Informacije djeluju provjereno. To ne mora značiti da je Wikipedija lošiji izvor informacija od Enciklopedije Britanike, no svakako je jasno kako je za očekivati, s obzirom na uspoređene članke, veću količinu profesionalnosti u izradi članaka koji su napisani na Enciklopediji Britanici.

Tablica 7. Usporedba sadržajnih elemenata članaka

<i>Članci</i>	<i>Broj citiranih izvora</i>	<i>Flesch-Kincaid rezultat</i>	<i>Broj riječi</i>	<i>Broj slika</i>	<i>Broj videozapisa</i>
Science of photograpy (Wiki.)	5	51.7	2.789	6	0
Photography (Wiki.)	69	48.5	6.874	20	0
Technology of photography (Enc. Brit.)	Autori članka: L. Andrew Mannheim i Helmut Erich Robert Gernsheim ⁷¹	40.8	20.120	9	2

⁷¹ Na radu su radila dva glavna autora, tim urednika Enciklopedije Britanike te još 5 dodatnih urednika (Parul Jain, Gloria Lotha, Michele Metych, Richard Pallardy, Amy Tikkanen).

Slika 17. Primjer slike iz članka *Technology of photography*

6.3. Rasprava

Prvo istraživačko pitanje je bilo:

1. Postoji li razlika u kvaliteti sadržaja koji se nudi na enciklopedijama Wikipedija i Enciklopedija Britanika?

Rezultati koji su dobiveni provedbom usporedbe članaka na Wikipediji i Britanici pokazali su kako postoji određena razlika kada su u pitanju specifične teme kao što je tema o tehnologiji fotografije. Te razlike su sljedeće. Postoji razlika u samoj kvaliteti sadržaja. Sadržaj na Britanici je kvalitativno bolji ako ga se usporedi s onim na Wikipediji. Sadržaj je kvalitetnije opisan, strukturiran, uređen te opsegom mnogo veći od sličnog sadržaja na Wikipediji. U prilog mu ide i činjenica da su na njemu radili i autori kao što su L. Andrew Mannheim, autor knjige *The Leice Way* i urednik *Fokalne enciklopedije fotografije*, i Helmut Erich Robert Gernsheim, foto-povjesničar i osnivač zbirke Gernsheim.

Article Contributors

Primary Contributors

L. Andrew Mannheim

Technical editor, writer, and consultant. Author of *Leica Way* and others; editor of *Focal Encyclopedia of Photography*.

Helmut Erich Robert Gernsheim

Photo-historian and author. Founder of the Gernsheim Collection. Regents Professor of Art, University of California, Riverside, 1984. Guest Professor, University of California, Santa Barbara, 1985 and 1989. Author of *The History of Photography* and many others.

The Editors of Encyclopaedia Britannica

Other Encyclopedia Britannica Contributors

Parul Jain

Gloria Lotha

Michele Metych

Richard Pallardy

Amy Tikkanen

Slika 18. Autori članka *Technology of photography*

2. Koje su sličnosti, a koje različitosti u sadržaju koji se nudi na tim dvjema enciklopedijama?

Sličnosti postoje kod navođenja istih poglavlja kao što su: Aberration (Aberacija), Lenses (Objektivi), Focus (Fokus), itd. No unatoč toj podudarnosti poglavlja, sam njihov sadržaj nije isti, te je kod Britanike on nerijetko detaljniji s podjelom na potpoglavlja unutar kojih se nudi bolji opis teme tih istih poglavlja.

Također postoje sličnosti i po pitanju određenih dodatnih opcija koje se nude unutar članaka, kao što su opcija za printanje članka, opcija za generiranje citata u svrhu citiranja članka te opcija pregleda povijesti uređivanja članka. Osim tih nabrojanih par segmenata, ostalih sličnosti i nema toliko. Štoviše, postoje razlike koje se mogu primijetiti u izgledu samih stranica. Na Britanici nam se nudi opcija pretraživanja svog multimedijskog sadržaja koji se koristio unutar članka. U opciji **Additional info (dodatne informacije)** imamo mogućnost pregleda literature koja se koristila za pisanje članka, ali tako da nam se za svako poglavlje navodi uz pomoć koje je literature ono napisano. To uvelike pomaže pri dododatnom pretraživanju informacija koje nas zanimaju, a koje možda nismo našli u samom članku.

3. Postoji li razlika u pouzdanosti sadržaja?

Pouzdanost sadržaja je upitna kod Wikipedijina članka "**Science of photography**". Na samom početku članka nas dočeka poruka "Ovaj članak treba dodatno citirati radi njegove verifikacije. Molimo

pomozite poboljšati ovaj članak dodavanjem citata iz pouzdanih izvora. Materijal bez izvora može se osporiti i ukloniti". Osim toga, broj citirane literature je iznimno mali, te iznosi samo 5 različitih izvora (od kojih su neki upitne kvalitete). Tu su još i nedovršeno poglavlje o kemijskim procesima koje sadrži samo poveznice na vanjske članke. Također nedostaje određenih osnovnih poglavlja u kojima bi se objasnili osnovni pojmovi u polju fotografije kao što su: crno-bijela fotografija, razvoj digitalne fotografije i njen tehnički opis, fotografski formati, opis fotografskih objektiv/leća (vrsta i funkcija), fotografskih tehnika slikanja itd. Tu je malo bolja situacija u Wikipedijinu članku "**Photography**", iako i on nema količinu sadržaja i opisa kao onih prisutnih u članku "**Technology of photography**", koji se nalazi u Enciklopediji Britanici.

7. Zaključak

Unatoč njihovim različitostima i konstantnim bitkama oko titule "najrelevantnijeg izvora znanja", teško je ne primijetiti kako obje enciklopedije ne uspijevaju neupitno doseći tu istu titulu. Unatoč raznim analizama i istraživanjima koja se provode (i koja su se provodila), uključujući i usporedbu koja je napravljena unutar ovog diplomskog rada, teško je proglasiti definitivnog pobjednika. I Wikipedija i Enciklopedija Britanika imaju svoje prednosti i mane koje se lako utvrde prilikom malo detaljnije analize. Wikipedija ima prednost u kvantiteti po pitanju članaka i urednika, kojih je svaki dan sve više na toj popularnoj mrežnoj enciklopediji. To je svakako po mnogima dvosjekli mač, jer uvijek je prisutno pitanje koliko se može vjerovati anonimnim autorima koji lako mogu pokazati sklonost određenoj vrsti subjektivnog prikazivanja činjenica. S druge strane tu je Enciklopedija Britanika koja se ponosi svojim strogim procesom uređivanja članaka koji se postavljaju na web. No koliko god bio kvalitetan taj proces stroge kontrole sadržaja od strane specijaliziranih urednika koji iza sebe nose iskustvo u određenom polju znanosti, ipak se pokazalo kako Wikipedija sa svojim neovisnim urednicima uspijeva i dalje pružati korisnicima one informacije koje su im potrebne. Rezultat svega toga upućuje kako tu zapravo ne postoji čisti pobjednik. Svakako je razumljivo kako će i jedna i druga enciklopedija imati prednosti na određenim područjima. Unatoč svemu tome, obje enciklopedije su relevantne, te će nastaviti pružati potrebne i relevantne informacije velikom broju korisnika.

Literatura

1. Carr, Nicholas. Questioning Wikipedia. // *Critical point of View: A Wikipedia Reader* / Lvink, Geert; Tkacz, Nathaniel. Amsterdam: Institute of Network Cultures, 2011., str.191-203.
2. Luyt, Brendan; Tan, Daniel. Improving Wikipedia's Credibility: References and Citations in a Sample of History Articles. // *Journal of the American Society for Information Science and Technology* 61, 4(2010), str. 715-722.
3. Faletar Tanacković, Sanjica; Đurđević, Anja; Badurina, Boris: Wikipedija u akademskom okruženju: stavovi i iskustva studenata i nastavnika. // *Libellarium*, VIII, 2(2015), str. 161-199.
4. Voss, Jakob. Measuring Wikipedia. Stockholm: In International Conference of the International Society for Scientometrics and Informetrics : 10th, 24.-28. srpnja 2005., str. 1-12.
5. Lamprecht, Daniel...[et al]. How the structure of Wikipedia articles influences user navigation. // *New Review of Hypermedia and Multimedia* 23, 1(2017), str. 29-50.
6. Samoilenko, Anna...[et al.]. (Don't) Mention the War: A Comparison of Wikipedia and Britannica Articles on National Histories. // *World Wide Web Conference*. Lyon, 2018., str. 843-852.
7. Web 2.0 – Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Web_2.0 (2020-09-14)
8. Enciklopedija - Leksikografski zavod Miroslava Krležje. URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=17879> (2020-09-14)
9. Enciklopedija - Wikipedija. URL: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Enciklopedija> (2020-09-14)
10. Wikipedia - Encyclopaedia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/Wikipedia> (2020-09-14)
11. Wikipedia:List of policies - Wikipedia: https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:List_of_policies#Content (2020-09-25)
12. English Wikipedia – Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/English_Wikipedia (2020-10-12)
13. History of Wikipedia - Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Wikipedia (2020-09-14)
14. Croatian Wikipedia – Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Croatian_Wikipedia (2020-10-12)
15. List of most popular websites – Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_most_popular_websites (2020-10-12)

16. Wikipedia – Wikipedia. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia> (2020-10-12)
17. Licenca - Leksikografski zavod Miroslava Krležje. URL:
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=17879> (2020-09-25)
18. GNU Free Documentation License. URL: <https://www.gnu.org/licenses/fdl-1.3.html> (2020-09-25)
19. Wikipedia:Size of Wikipedia – Wikipedia:
https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Size_of_Wikipedia (2020-09-25)
20. Wikipedija:Članak – Wikipedija. URL: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Wikipedija:%C4%8Clanak>
(2020-09-25)
21. Encyclopædia Britannica - Encyclopædia Britannica. URL:
<https://www.britannica.com/topic/Encyclopaedia-Britannica-English-language-reference-work>
(2020-09-25)
22. History of the Encyclopædia Britannica – Wikipedia. URL:
https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_the_Encyclop%C3%A6dia_Britannica (2020-09-25)
23. The Editors of Encyclopaedia Britannica - Encyclopædia Britannica. URL:
<https://www.britannica.com/editor/The-Editors-of-Encyclopaedia-Britannica/4419> (2020-09-30)
24. Submission Guidelines - Encyclopædia Britannica. URL:
<https://corporate.britannica.com/submission.html> (2020-09-30)
25. W. Boudreau, John; Dunford, Benjamin; M. Ramstad, Peter. The Human Capital “Impact” on E-Business: The
26. Case of Encyclopedia Britannica, 5.15.2000. URL:
<https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.737.8978&rep=rep1&type=pdf> (2020-10-05)
27. Encyclopædia Britannica - Wikipedia. URL:
https://en.wikipedia.org/wiki/Encyclop%C3%A6dia_Britannica (2020-10-05)
28. Wikipedia vs Britannica – Inside Higher Ed. URL:
<https://www.insidehighered.com/blogs/strategy/wikipedia-vs-britannica> (2020-05-10)
29. Robert McHenry – Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_McHenry (2020-10-12)
30. Internet encyclopaedias go head to head – Nature. URL: <https://www.nature.com/articles/438900a>
(2020-05-10)
31. Greenstein, Shane; Zhu, Feng. Do Experts or Collective Intelligence Write with More Bias? Evidence from Encyclopædia Britannica and Wikipedia, 2014. URL:
https://www.hbs.edu/faculty/Publication%20Files/15-023_e044cf50-f621-4759-a827-e9a3bf8920c0.pdf (2020-05-10)

32. Content Analysis – Columbia Public Health. URL:

<https://www.publichealth.columbia.edu/research/population-health-methods/content-analysis>

(2020-10-16)

Comparison of the Encyclopedia Britannica and Wikipedia: Texts on Photography Technology

Summary

The aim of this paper was to give a more detailed comparison of two online encyclopedias - Wikipedia and the Encyclopedia Britannica. In today's world where information is available practically everywhere, the popularity of Wikipedia's free online encyclopedia has come to the fore. An open, free page that allows anyone to become an independent editor, and a page that gets bigger and bigger every day. On the other hand, there is the oldest general encyclopedia in English whose first volume was printed as early as 1768 in Edinburgh, Scotland. It is an encyclopedia that has long held the status of the ultimate encyclopedia. An encyclopedia that represented prestige in society, and an encyclopedia that one should have in possession if he wanted to have access to the most up-to-date information from the world. An encyclopedia that the technological changes that soon took place in the world, starting with the 80s with the development and spread of PC and hard drive technology and the rapid development of the Internet in the 90s and 2000s, forced to reject its print edition, and made it switch to a fully online edition (2012) to stay relevant in the world of social media and high speed internet. These are two encyclopedias that differ from each other greatly, and those which many battles have been fought over the relevance of content. This paper sought to present as much information as possible that can help compare these two encyclopedic giants, from showing their history, to comparing them using the results of previous research and using texts on photography technology to make another in a series of comparisons.

Keywords: Encyclopedia, Wikipedia, Encyclopedia Britannica, comparison, photography, technology of photography